

EESTI NOORUS

Nr. 6

1939

S I S U :

A. MEIKOP — Muljeid Eesti Mängudel

A. M. — ÜENU Eesti Mängudel

T. MÄNNIK — Maa, veri ja vaim

M. JÜRNA — Ajalaul

M. JÜRNA — Don Unico

M. MOOGASTE — Võidupüha õhtulaul

K. LAANE — Noored ja meie pidude-
kultuur

FR. SELG — Paastuv süda

* * * — Mälestusi kogumas

U. TOOMI — Hiiu polka. Rahvatants.

M. SUVESTE — Minek

H. OTTENSON — Noorte osa toiduainete tagavarade muretsemisel

E. LUTS — Laulupidustuste põhitähtsusest.

G. VILBASTE — Uuemaid taimi kodumaa taimkattes

A. MANNINEN — Helilooja on surnud

T. VAREND — Kaht päeva meenutades

A. MEIKOP — Saunakultuurist

A. M. — Üritused ja peod ÜENU-s

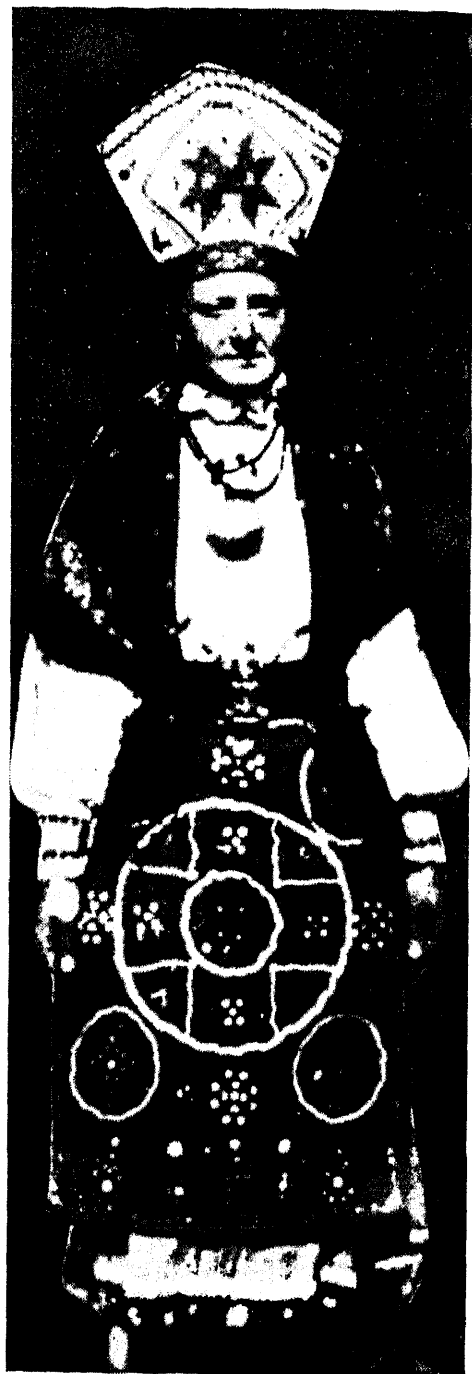
M. SUVESTE — Puhkusest

Valgjärvelt. Kunglast. Kõnnu-Nõmmelt

KAANEL — OLEV MIKIVERI linool-
lõige

Fotod montaažides — A. MEIKOP ja
O. UDEKÖLL

Hind 30 senti

*Vanas ja ehtsas rahvarõivas
muhu pruut Eesti Mängudel*

Foto A. Meikop

EESTI NOORUS

KUPSE NOORSOO JA VABAHARIDUSTOO AJAKIRI

Nr. 6

TALLINNAS, 29. JUUNIL 1939. A.

XI AASTAKÄIK

MÜLJEID EESTI MÄNGUIDEST

Teised Eesti Mängud, mis kolmeks säravaks ja värvirikkaks päevaks vana Tallinna elurõõmus rökutama panid, on hästi lõppenud. Nii tegelaste kui pealtvaatajate ühine arvamus toonitab nende õnnestumist. Eesti Mängud on kehalise kasvatuse mõtet võidukalt viinud rahvahulkadesse. Esinejatele on nad pakkunud esinemisrõõmu ning tunglevad rahvahulgad staadionil tõendasid oma poolehoidu sellele üleriigilisele rahvuslikule suurrituusele. Kui siinkohal mõningaid mõtteid esile toome, siis ainult selleks, et III Eesti Mängud veelgi enam väarikuses võidaksid.

Eesti Mängud on võrreldes laulupeoga uus traditsioon. Traditsioonid ei teki üleöö ja sellisena ei peaks EM veel olema lõplikult stabiliseerunud ja kristalliseerunud. Võiks küsida, kas eesti rahvas vajab mõlemaid — laulupidu ja Eesti Mänge — kui neis on ühiseid iluelemente ja tegelaskondki osaliselt (vähemasti maal!) on sama? Iseseisvate Eesti Mängude korraldamise mõte tekkiski vist enam üksikute isearvamiste kui põhiliselt erinevate asjaolude tõukel. Ja ülim esteetiline kontakt tegelaste ja pealtvaatajate vahel saavutati nüüdki momendil, mil naisvõimlejad harjutusisse tõid ka laulu, mis on rakendatav nii võimlemises kui rahvatantsuski. See lauluga harjutus oli ainukene, mida rahva maruliste kiiduavalduste nõudel tuli korrata. See näitab laulupeo osas rahvapärase laulu ja Eesti Mängude osas võimlemise ja rahvatantsu sobivust ja üksteise täiendamise võimalust. Eriti näitas see, et hää laulufekti saavutamiseks pole igakord vaja keerulisi koorilaulu ega kvalifitseeritud koorijuhte.

Eelneva seletuseks peame lisama, et Eesti Mängude mõte sai alguse ja idanes ÜENU-s. Umbes kaheksa aasta eest (1931. a. lõpul) moodustati selleks toimikond, kes pidi astuma samme, et rahvatantsudki pääseksid laulupeo eeskavva. Sellest polnud laulupidude korraldajaskonnas küllaldest arusaamist. Arvati, et vaevalt rahvatantsu omaks sellist kunstilist tasapinda, mis lubaks teda mahutada laulupeo raamistikku. Neil asjaoludel algutati ÜENU-s mõte iseseisva võimlemise ja rahvatantsu-pidustuse korraldamiseks, mil-

leks 1932. aastal moodustati komisjon, kes koostas kava ja eelarve. Selles komisjonis töötas tookord kaasa ÜENU Võimlemise Instituudi esimees Leopold Tõnson, kes hiljem oli Võimlemise Mängude tegelik teostaja Spordi Kesklüüdis 1934. aastal. Lauljate Liit mängu laulupeo kavva ei võtnud; ÜENU Keskjuhatusel puudus majanduslik võimalus nende iseseisvaks läbiviimiseks.

„Eesti Mängud“ on läbilõõnud, võimlemine aga pole veel küllalt massiline. Kas mitte korraldada Mänge sagedamini, nii umbes iga kolme aasta tagant? Liig pikad vaheajad sumbutavad leegi, viivad senised rühmad lagunemisele ja järgmistel Mängudel tuleb otsast alata. Ka ettevalmistus peaks andma enam võimalusi harjutuste kasutamiseks kohtadel ja enne üleriigilisi Mänge tuleks maakondlikud mängud korraldada juba aasta varem. Nii võiks tulevikus saada kindla võimlejate kaadri ja püsiva, alati rakendatava võimlemisorganisatsioonide võrgu, kus oleks eraldi peetud silmas ka enamarenenud rühmi.

Tulevikus näib olevat tarvilik võistlus-spordi alade piiramine Eesti Mängudel. Võib-olla saaks võistlusi korraldada varem või hiljem, maakonniti, eritsüklitena, kuid peapäevadel peaks jääma enam ruumi võimlemisele ja rahvatantsule. Võimlejate ja värviküllaste rahvatantsijate sellise hulgaga võinuks vähese vaevaga saavutada väga dekoratiivseid ja elustavaid esinemispilte, mis nüüd ajapuudusel ja sportlike esinemiste vahel kaotasid väärtust. Maategelased ootasid kindlasti enam valikrühmade esinemisi ja võrdlusvõimalusi ka rahvatantsu alal. Võimlemise osas tundus meesvõimlemine kahvatum teistest. Meesvõimlejad pidanuks olema enam, nende harjutused jõulisemad, ettekaned puhtamad. Meesvalikvõimlemine puudus täiesti. See pole öeldud etteheitaks, vaid palju on süüdi ettevalmistuste lühikene aeg ja kiire tempo, mida tuleb arvestada tulevikus.

Osalt tundus II Eesti Mängude korraldamises liigset „sportlikkust“. Juba rongkäi-

gus häiris sagedane „üks, kaks“, „vasak, parem“. Ja kui staadionil naisvõimlejate hästi valitud ja ilusasti ettekantud laulu ajal üldine meeleolu oli tõusnud kulminatsioonile, esteetiline elamus oli haaravaim ja kontakt tribüüni ja staadioni vahel tihedaim, tõi teatejooksu vaheletoomine siia vähem-kunstilise sportliku kontakti, nii et pärastised rahvatantsu ettekandedki ei suutnud enam tõsta endiste elamuste kõrguseni. Sest ka rahvatantsu serveeriti veidi liig sportlikult. Milleks pidi iga rahvarõivais tantsijate ringi keskel seisma juht just võimlemisriietuses? Ja kas oli tingimata vajalik see nõõri abil ringide moodustamine rahvatantsude algusel. Meie arvamisest kuulub tantsulise väljaõppe juure peale tantsuoskuse ka ringide moodustamine, ringi pidamine ja vahede hoidmine. Nüüd jäi aga ettekandeist osale vaatajaile mulje nagu oskaksid esinejad küll tantsida aga mitte ringi moodustada ja ringi pidada.

Üldiselt oli rahvatantsu-oskus häa. Riietuski oli üldjoontes ehtne ja kui puudusi oli, siis peamiselt pisiasjus (jalatsid, päakatted, vööd, ehted), milledele süüpäälle tuleb pöörata suuremat tähelepanu. Üldiselt teenis rõivastus seekord tuhandete imetlejate õigustatud lugupidamist; erilise väärrika tunnustuse said rahvatantsijad saartelt ja kohtadest, kus rahvariietuse valmistamise ja kandmise oskus veel pole kustunud (Setumaa, Hiiumaa, Muhumaa). Siin tundub rahvarõivas veel loomulikuna. Rahvatantsijaid oli II Eesti Mängudele tulnud arvukamalt kui võimlejaid. Korraldajad teinuksid paremini, kui nad ülesseadmisel staadioni vähem oleksid koormanud ja osa tantsijaid seadnud fooniks teistele. Liigselt täidetuna sulasid tantsijate ringid nüüd liikumisel üheks ühiseks kujuta miksiks, mille dekoratiivne üldmõju jäi nõrgaks, kuna ka tantsude valik polnud ringe soodustav. Teisiti võinuks olla ka ringide asetus. Temperamentsed setu rühmad olid nüüd asetatud tribüüni ette, kuigi neil polnud ei erilist tantsuoskust ega esitada setu tantsu; parema tehnilise vilumusega ja viimistlusega rühmad olid aga paigutatud tahaplaanile juhuslikult laiali.

ÜENU-s senini kehtinud seisukohast väljudes ei saaks nõustuda ka rahvapillide ja pillimeeste koosseisuga, mida vähemasti mitte rahvuslikuks poleks tohtud nimetada. Meie arvates peaksid rahvusliku saatepillimeeste orkestri moodustama sama aja pillid, millest on päritud rahvatantsud ja rahvarõivaski. Seekord selleks koostatud orkester koosnes peamiselt moodsatest piano-akkordeonidest ja bajaanidest, mis oma suuremas enamuses olid tuliuued firma Hohneri päritoluga. Sellt seisukohalt peaks rahvatantsude

saatemuusikas võima kasutada ka saksofone, löökinstrumente ja muid moodsate orkestrite löökinstrumente, millised tänapäeval levinud maali. Ja kui tahetakse korraldada tõesti hääd bajaanide ja akkordeonide orkestrit, võinuks seda paremini koostada Tallinna elukutselistest orkestrantidest. Neile aga, kes lootsid selles suurekspuhutud orkestris näha rahvuslikku omapära, oli see pigemini pettus. Selline orkester sobib pigemini tivoliitele. Kõmu asemel peaksime tähelepanu pöörama tõesti rahvuslikele saateinstrumentidele, millistena meil viimasel ajal on kasutatud kannelt ja viiulit. Mainime seda selleks, et ÜENU noored ja muud rahvatantsu viljelejad ei asuks rikkuma rahvatantsu rahvuslikku stiili ega senist traditsiooni, sest arusaamisi nii rahvatantsu, rahvarõiva kui ka saatemuusika taaselustamiste aladel on mõnesuguseid.

Peaksime puudutama ka korraldusküsimusi. Edaspidi tuleb kindlasti hoiduda tegelaskonna „üleväsitamisest“. Usun, nende saja minestanu hulgas olid esikohal need maatudrukud, kes juba sõidueelseis askeldusis ja magamata öödega väsitatuna Tallinnaski pidid liikuma koidust ehani. Kolm päeva proove, kogunemisi, rongkäike, esinemisi kõrvetavas päikeselõõmas võttis viimase võimu neilt, kes pidid tegema kaasa nii rahvatantsu kui võimlemis-harjutused. Ja milleks see rongkäigule häirimine juba kella kümnest alates, kui esinemine algas tegelikult viis tundi hiljem? Maategelaste nimel peame tulevikuks soovima ka eeskujulikumat sanitaarkorraldust. Oigu joogivesi kõikjal saadaval ja kasutatagu veekandmiseks selleks korraldatud ja varustatud personaali, mitte aga väravapostide kandjaina naiti. Ka toilitus platsil pidanuks olema otstarbekam ja odavam.

Kinnitame lõpuks veel kord, et meie nende mõningate selgitavate riidatega pole tahtnud ei II E. M. korraldajail ega ka neife, kes isiklikult ei saanud jälgida seda kehakultuuri suurüritust, jätta muljet, nagu oleks seekordsed Eesti Mängud jätnud soovida.

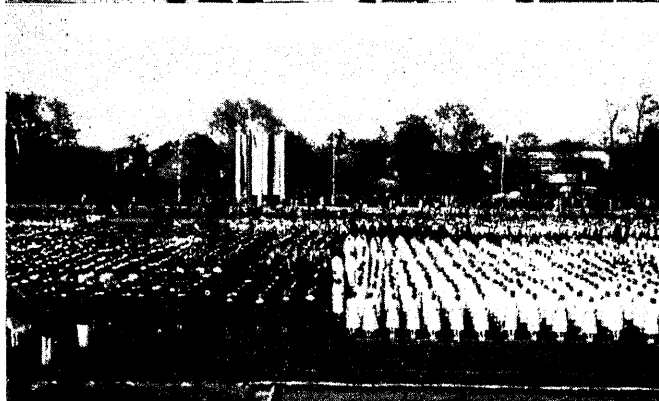
Seekordsed Eesti Mängud õnnestusid nii sisult, osavõtjail kui ka tehniliste korralduste poolest ülihästi ja olid I Eesti Mängudega võrreldes suur samm edasi. Oleme need ülemised õelnud vaid sooviga, et III Eesti Mängude korraldamisele asutaks võimalikult varakult ja et nad tuleksid senistest veelgi väärrikamad.

Üldiselt jätsid need mängud sellisena noortele tegelastele ja kõigile osavõtjaille eluks-ajaks meelejääva ja mõnes osas (riigijuhtide sõnavõttud, rahvarõiva värvilikkus, naisvõimlemine prl. Vesterblomi juhatusel, rahvatantsu esinemised) kauaks ajaks meelirikastava elamuse. See oli noorse rahvuslik jõuline eneseväljendus, mille järgnevat avaldust ootame koos kõigi osavõtnutega.

A. MEIKOP

1. Rongkäigu ees kannab rahvuslippu ÜENU Spordi Keskoitmkonna liige E. Reigo.
2. Lippude rivis domineerisid ÜENU rohelis-valged!
3. ÜENUTO „rekordsporflased“ marsivad läbi Kadrioru lossi eest.
4. Vabariigi President kõneleb.
5. ÜENU esimees A. Keller jälgib ettekandeid.
6. Heisatakse Mängude üldlipp — vaade tegelaskonnale tribüünilt.
7. Rahvatantsijad „töö!“ — 8. ja keha kinnitamas pärast vuslikku rahvast.
9. „Moemee“ rahvapilliga (?) keset rahvast.

Pilt lk. 171

1. ÜENÜ peasekretär Meikop vestleb ÜENÜ võimlejate ja rahvatantsijatega. 2. Vaba aega staadioni tagaväljakul kasutati ÜENÜ parterrvõimlejate „akrobaatika“ nautimiseks. 3. Vastupidi sellele, mis K. A. Hindrey nägi — ÜENÜ tantsuneid aina naeratavad! 4. Oodatakse tulleminekut. 5. ÜENÜ võimlejad kandsid rinnas oma organisatsiooni märki — meesvõimlejad Vabadusväljakul.

ÜENÜ Eesti Mängudel

Hoolimata paljudest raskustest on ÜENÜ osakonnad nii maakondlikest kui üleriigilisest II Eesti Mängudest väga arvukalt osa võtnud. Rahvatantsude osas on ÜENÜ nii arviliselt kui ka väljaõppelt (eriti Tallinna ja Nõmme rahvatantsijad!) annud mängudel esinejate tuuma. Sama võib ütelda ka ÜENÜ osavõttust spordi alal, kus eriti ÜENÜ oli noore ja värske jõu juuretoojaks. Koos sportlaste, võimlejate ja rahvatantsijatega on ÜENÜ annud üle kolmandiku Mängude tegelaskonnast.

	Orgide arv	Võimlejad		Rahvatants.	Kokku	o/o
		N	M			
ÜENÜ	83	290	258	527	1012	26,4
M. N. ringid	103	318	186	285	706	18,4
Nais-k. kaitse	80	547	25	118	611	16,0
Haridusseltsid	40	144	122	145	364	9,5
Sportlikud ühingud	25	199	122	25	341	8,9
Naisorgid	15	111	3	35	146	3,7
Koolide noorterühmid	14	111	20	17	146	3,7
Iseisvad noorte üh.	11	59	36	51	109	2,8
Skaudid, gaidid	4	42	48	23	102	2,8
Kaitseliit	11	—	81	29	95	2,5
Isamaaliit	3	38	—	56	94	2,5
V. Tulet. ühingud	4	5	23	16	42	1,1
Muud	5	14	28	30	70	1,8
Kokku	398	1872	952	1356	3838	100

Toodud tabel on koostatud Spordi Keskkliidu andmete kohaselt täiskasvanute osas esinenud võimlejate ja rahvatantsijate kohta.

Üldine II Eesti Mängudest osavõtnute arv koos paarituhande õpilase ja mõnesaja sportlasega ulatub 6000-ni. ÜENÜ osavõtjate % juure pole arvatud ÜENÜ osakondade maanoorte ringe (arvatud viimaste alla) ega osakondi, kes Eesti Mängudest võtsid osa ainult sportlaskonnaga. Võrdlemisei palju on ÜENÜ noori esinenud Naiskodukaitse ridades, kuna mitmel pool esinejate kohaletoomiseks nii kokku lepiti. Andmed pole kahjuks täiesti usaldatavad, registreerimises on rohkesti eksitusi. Mitmed Tallinna sõitnud osakonnad (Mägioru, Reidle, Hellamaa jt.) on unustatud märkimata, mitmel pole märgitud kõiki osavõtjaid, juhte jne. ÜENÜ omade andmete najal on aga selge, et ÜENÜ osavõtjate arv ulatus üle kolmandiku kogu tegelaskonnast.

Osakondade seast väärib erilist kiitust Muhu-Hellamaa Saaremaalt, kes üksinda tõi Mängudele samapalju tegelasi (2 enam kui üles antud!) kui 5 Võrumaa osakonda kokku.

Rongkäigus esinenud lippudest olid ÜENÜ rohelist-valgeid 35%.

A. M.

MAA, VERI JA VAIM

Astatuhandeid on meie rahvas olnud tihedalt seotud maaga. Seotus maaga ja kiindumus sellesse oli nii lähedane, et ta end nimetaski „maarahvaks“. Maa on olnud kõikidel aegadel selleks lätteks, mis andis rahvale elujõudu, sisendas töötahet ja võitlusindu. Maa oli ka see jõud, mis kandis rahva keha, hinge ja vaimu elavana muistsest vabaduspõlvest läbi raskete sajandite meie päevini.

Nüüd aga, kus meie rahvas jälle pika ajavahemiku järele on oma põlise eluruumi pärisperemees, näib kiindumus maasse nõrgenevat.

Nõrgenemine ilmneb üldiselt kaebustes maaelu raskusist. Aga ka rahvastiku väheses juurekasvus, töökäte puuduses maal, tungis linnadesse ja pagemises maalt.

Selliste nähete süvenemine sisaldab ohtu riigile ja rahvale. Oht on seda tõsisem, et pagemine maalt on nakatamas ka noorsugu. Seda ohtu on õieti hinnatud ning asjaomastes ringkondades asutud selgitama selle põhjusi ja otsima abinõusid selle kõrvaldamiseks.

Ühe sagedase põhjusena mainitakse kultuuripuudust maal.

Moodne inimene, eriti noor, ei rahuldavat enam maaelu piiratud võimalustega, selle halli igapäevasusega ja üksluisusega. Ta vajavat kultuursemat elu: kerget tööd, lühikest tööpäeva, pikemat vaba aega, seltskonda, vaheldust, lõbustusi ja muid elumugavusi. Ja et need kõik on kergemini saavutatavad linnas, sellest tung sinna ja pagemine maalt.

Niisiis üheks tähtsamaks maaelu lahendamise parooliks on: viidagu kultuur maale ja kõik on korras.

Et kultuur inimest maaga seob, selles ei ole põhjust kahelda. Et kultuur on võimeline maalgi arenema, ka see on kaheldamatu. Maalt on kultuur oma alguse saanudki. Kultuuri algne tähenduski seisneb maaharimises ja viljelemises. Kas aga tänapäeva moodsa inimese nõuded veel **i s e e n e s e s t** kultuuri tähendavad, see vajab selgitamist.

Ei ole koht anda siin kultuurimõiste piiritlust selle loogilises täpsuses ja

täiuses. Et aga selles küsimuses oleks võimalik orienteeruda, selgitame seda mõningate näidete varal. Seejuures on vajaline kultuurinähteid asetada kõrvuti kultuurile väliselt väga lähedaste nähetega ja nimelt tsivilisatsiooni nähetega. Nende kahe mõiste eraldamises seisneb kultuuriküsimuste lahendamise raskuspunkt.

Mis on siis kultuur ja mis tsivilisatsioon?

Kui primitiivne loodusnimene puust õõnestatud jooginõule enda ilumeele rahuldamiseks nikerdab mõningaid kaunistusi, siis on see kultuur. Omandab aga tema naaber sama nõu mõnesuguse teene eest, et selle abil kergemini kui peoga kustutada oma janu, siis on see ainult tsivilisatsioon.

Kui matkaja, liikudes jalgsi vahendit-ühenduses elava loodusega, õpib tundma selle saladusi ja sügavusi, et värskendada oma keha ja vaimu, siis on see kultuur. Kihutab aga rikas turist mõnuledes mugavas luksusaautos mööda võõraid maid ning silmitseb uudishimu rahuldamiseks või igavuse peletamiseks elu läbi autoakna, siis ei ole selles küll midagi muud kui tsivilisatsiooni.

Kui sportlane harjutab ja karastab oma keha, et saavutada vastupidavust, tervist ja ilu ning kooskõla, siis on see kultuur. Sooritab ta aga harjutusi tiivustatuna auahnusest ja rekordijanust, siis on see vaid tsivilisatsioon. Omandada kirjanduslik teos, et selle lugemisest saada vaimseid elamusi enda sisemaailma õilistamiseks ja elu aktiveerimiseks, on tõesti kultuur; omandada aga sama teos, olgu küll köidetult nahas ja kullas, oma raamatukapi täiteks, siis see on ainult tsivilisatsioon.

Luu kunstilisi väärtusi juhitud in-uitsioonist ja inspiratsioonist — on kultuur. Kirjutada ridu või maalida pilti selleks, et saada head tasu või kuulsust ja kiitust, siis see on ikkagi jälle tsivilisatsioon.

Realiseerida religioosseid tõesid ja eeskirju oma isiklikus elus, töös ja tegevuses — on kultuur. Täita usu

nimel sisutuid väliseid kombeid ja traditsioone — on ainult tsivilisatsioon.

Organiseerida majandulikkku käitist tiivustatuna kõlblast sotsiaalsest sihist — luua lahedaid eluvõimalusi endale ja käitises kaasatöötavaile kaaskodanikele, ka see on kultuur. Organiseerida aga samasugust käitist ainult rahaahnusest või võimuihast, siis on see ainult tsivilisatsioon.

Harida harkadraga väsimatult oma põldu, et ehitada eluaset ja püsivat kodu oma perele ja oma järglasile — on kultuur. Kūnda traktorilt veetava sahaga, et saada põllult suuremat saaki sinna mahutatud kapitali paremaks renteerimiseks — on tsivilisatsioon.

Neist näiteist peaks selguma olm, et üks ja sama väline nähe, tegevus või ese võib esineda niihästi kultuuri kui ka tsivilisatsiooni nähtena. Seega väliste tunnuste põhjal ei ole võimalik küllaldaselt eraldada kultuuri tsivilisatsioonist. Eraldamiseks on vaja jälgida inimest kui kultuuri ja tsivilisatsiooni loojat ja kandjat. Vaja tunda tema tegevuse sihte ja motiive. Vaja tungida tema hinge ja vaimu.

Toodud näiteist ilmneb, et seal, kus inimene rahuldab oma ilumeelt, kus ta avastab looduse saladusi ja sügavusi, kus ta taotleb keha ja vaimu kooskõla, kus ta otsib vaimseid elamusi, kus ta loob intuitsioonist ja inspiratsioonist, kus ta realiseerib igavesi kõlblaid tõdesid, kus ta teeb sotsiaalset tööd ja kus ta ehitab püsivat kodu, et seal loob ta kultuuri. Seal on ta kultuuriinimene.

Seal aga, kus ta praktilisel viisil rahuldab füüsilisi tarbeid, kus ta otsib mõnusi, kus ta põleb aahnusest, kus rahuldub näilisusega, kus ta januneb kuulsuse järele, kus ta sooritab elutuid kombeid, kus ta taotleb võimu või kus ta töötab majandusliku efekti saamiseks, seal loob ta ainult tsivilisatsiooni. Seal on ta tsivilisatsiooniinimene.

Kultuur on seega vaimne nähe. See on vaimsete väärtuste hindamine ja eelistamine. See on elu ja tegevus, mis rajatud kõlblate sihtide rakendamisele. Kultuur on tõeotsimine elus, vaimu valitsus materia üle ja siht ning ots-tarb iseendas.

Tsivilisatsioon on aga ainult väline vahend, tehniline tulemus, abinõu, mitte aga otstarb ise.

Kultuur on õilistav ja õnnistuseks inimesele ja inimkonnale igal ajal ja kõikjal.

Tsivilisatsioon on aga õnnistuseks vaid siis, kui ta on rakendatud kultuuri teenistusse. Rakendatakse seda aga elunautimiseks, meeleliste ihade ja madalate kirgede ning himude rahuldamiseks, siis muutub ta elujõudu kurnavaks ning hävitavaks ballastiks. Tsivilisatsioon sellisena on kui Prometheuse kotkas, mis järjekindlalt nokib elusaid kudesid, imeb elumahlasid ja valmistab pikaldast hääbumist ning surma.

Kultuuri suurimaid harusid on maakultuur. Ka maakultuur, nagu kultuur üldse, on kõigepealt vaimne nähe. See on inimese seesmine, hingeline side maaga. Väliselt ilmneb see maaharimises ja maaviljelemises. See on aga maaharimine ja maaviljelemine, mille kõrgemaks sihiks on leida sellest vaimset rahuldust, elusisu ja -mõtet.

Maakultuur on looduse sigitavate jõudude rakendamine vaimsete ja kõlblate sihtide teenistusse. See on looduse õilistamine ja vääristamine armastusest selle vastu. See on elu edendamine ja eluvõimaluste loomine inimese ja looduse ühisel koostööl. See on püsiv ja järjekindel töö, mille tõeliseks tasuks on puhas loomisrõõm.

Maakultuuri loomingu eelduseks on inimene kui tervik. See nõuab inimeselt nii keha kui hingejõudude rakendamist. Või, väljendades moodsas terminoloogias, see nõuab nii verd kui vaimu.

Maakultuuri loomingu tähtsamaks aluseks nii meil kui mujal on talu. Meil on ta etendanud määravat osa ka rahva üldises kultuurikäigus. Seni on ta oma osa auga täitnud. Ta on seda täitnud hoolimata paljude loomulike eelduste puudumisest viimastel iseseisvuseelsestel sajanditel. Veel paremini peaks ta oma ülesannet kultuuriloomingus täitma nüüd, kus tal selleks soodsamad eeldused.

Seda traagilisemana tundub tõsiasi, et just nüüd talu seisab suure probleemi ees, kuidas siduda inimest endaga.

See ei ole probleemiks mitte ainult Eesti talule. Peagu kõik tsiviliseeritud rahvad on talust eemaldumas. Selle-

pärast on ka peagu kõikjal maaelu raskemaks küsimuseks: kuidas kõita inimest maaga.

Mõnel pool on tulnud arvamisele, et seda sidet on võimalik luua vere kaudu. Veri ja maa peab ühte sulama, see olevat uue maakultuuri alussambaks. Seal hinnatakse verepuhtust ja rõhutatakse kõike seda, mida nõuab või eelistab verehäääl.

Ja see verehäääl nõuab talus kerget tööd ja lühikest tööpäeva, sellepärast vaja maatöö mehaniseerida. Siis nõuab see häääl mugavusi ja naudinguid, sellepärast vaja talud elektrifitseerida, varustada valguse, raadio ja autoga ning ühendada omavahel ja keskustega eeskujuliku teedevõrguga, et kino, kohvik, teater ning muud lõbustuskohad oleks kergesti kättesaadavad. Side maaga ning kiindumus sellesse olevat siis jällegi loodud.

Kuid julgeksime siinkohal küsida: kas on verehäääl see õige häääl, mille järele käimine suudaks inimest küllaldaselt siduda maaga?

Võib kindlasti väita, et veri üksi on võimetu selleks.

Vere loomulik tung on sinna, kuhu pinnal on kallak. Ta voolab enda jõust ainult laugevas sihis. Sellepärast järgida verehäääle, tähendab käia languse teed. Verd panna liikuma tõusvas sihis võib kas väline surve või seesmine südamelöök. Suurim jõud, mis vere paneb voolama tõusvas sihis, on vaim. Ainult vaimu valitsedes võib ka veri luua püsivaid väärtusi.

Sellepärast eksivad need, kes arvavad, et paljas tsivilisatsiooni-hüvede rakendus talus võiks inimest kestvalt siduda maaga. Tsivilisatsioon on suuteline inimest siduma vere kaudu. See side oleks mõeldav ainult siis, kui tsivilisatsioonil oleks maal samasugused arenemisvõimalused kui linnas. Kuid seda ei võimalda linna ja maaelu põhiline erinevus.

Tsivilisatsiooni areng eeldab tihedat asustust ja selles suhtes ei või ega saa maa kunagi võistelda linnaga. Niipea kui maa tsivilisatsiooni-hüvede rakendamisel on jõudnud kunagisele linna tasemele, on linn sellest juba märgatavalt ees. Ja veri ihkab jälle sinna. Seda tõendavad ka kogemused.

Mis aga inimest ja seega ka verd

tõeliselt maaga siduda võib ja suudab, on vaim ja vaimuhäääl, s. o. kultuur. Viia kultuur maale, tähendab siduda vaim ja maa.

See eeldab, et maaelu vaimsed ning kõlblad väärtused tõstetaks ausse.

Neist maakultuuri vaimseist väärtust tuleks rõhutada eriti järgmisi: lihtsus, loomulikkus ja looduselähedus; vabadusiha ja vaimne sõltumatus; elulähedus; inimväärtuse hindamine, kooskõlaline ja terve perekonnaelu, rahvuslik meelsus ja isamaa-armastus; sõnapidamine, õiglus, ausus ja tõemeel ning siirus; lootus tulevikku ning usklikkus; hoolsus, kohusetruudus ning tööarmastus ja töömehe austus.

Need väärtused on varematal aegadel meie maarahva hulgas olnud alati suures lugupidamises. Seda tõendavad meie vanimad ajalooallikad, aga ka rahvatarkus, tema mõtteviis ja vaimne looming, eriti vanasõnade ja rahvaluule näol. Majandusliku elu ülesehituse hoos ja tsivilisatsiooni hüvede ülehindamises on need suured vaimsed ja kõlblad väärtused tahaplaanile jäämas.

See ei tohi aga kaua kesta. Seda eriti just meie rahva elus, kelle tugevus ja jõud peitub tema vaimu kõrguses ja hinge suuruses. Rahva vaim tuleb vabaks võidelda. See vaba vaim tuleb maaga siduda.

Vaimu ja maa sidumine peab meid nii kaugele viima, et iga inimene, kellele Looja on annud au ja õnne oma elu rajada maal, oleks kindel ja teadlik selles, et „see jalg on ikka õigel teel, kes adra taga käib.“

Kui see teadvus põlduhariva rahvastiku osa juures tunnustamist leiab, ausse tõstetakse ja au sees peetakse, siis oleme saavutanud olukorra, kus maa, veri ja vaim on leidnud õige ja püsiva sideme.

T. Männik

Ajalaul

On antud meil elada ajal,
Euroopas mil sündmisi suuri,
uut elu mil kodumaa rajab,
— ja Vaim teeb saleduskuuri...

Kui kõik su ümber on moodne,
täis särtsu ja ilu fassaadis,
siis tundub: see mitmeti soodne,
— kuid hing on Diogenes vaadis...

On väärtus vaid sel, mis reaalne,
kui tarvis, toob tõhusat renti;
ta mõte võib olla banaalne,
sest mõtted ei kanna protsenti.

See au on jälle hinnas,
mis juhtis kord rüütlite vaiste.
Ei tõega saa mujale minna
kui pleekima päikesepaistel!

On antud elada ajal
A. Hitleri, B. Mussolini.
Vaim aga vabadust vajab
ja vihkab karantiini!

Meinart Jürna

Don Unico

Suur rahulolu laskund üle meelte, toa.
Sa mõnuledes pahvid sigaretti.
Ees laual: Adams, Talvik ja Moretti.
Saab harva keegi sisse tulla loa.

Su pilgus teadmiste ja kogemuste üllus.
Ei huvita sind leivajaht, ei eluvõlg.
Su usk on — endausk ning massipõlg.
Su rõivaiks mälestuste hurmav küllus.

Carramba, oled härrasmees veel vaimu kehvikperes!
Las halataks: sa rafineerit melomaan.
Vein, muusika ja raamatud siin pärisosaks saand.
Ning teise elu tuli leegib veres.

Meinart Jürna

Võidupüha õhtulaul

Uus Eesti vajab sisu uut,
rühti uute aadete poole,
vajab tiivustust innu ja hoole,
et teostuks sügav meelemuut.

Ta vajab rahva sigidust,
aastas juurekasvusiid suuri
loomaks kõrgemat omakultuuri,
toomaks täiuse ligidust.

Tööd vajab ennastsalgavat,
mis ei nõuaks muud endale tasu
kui teenida rahvusterviku kasu,
sihikindlat, ei laialivalgavat.

Ja kõrget kõlblust ihkab ta,
et kõik teaks ainsat rahvuse tahet,
teaks hääde ja halbade mõtete vahet;
siis maa saab vabalt hingata.

Uus Eesti vajab põlve uut,
uue nooruse mäestikuvoole,
saadaks võimas keda jõud ja suut,
usaldaks saatuse kord kelle hoole!

Manivald Mõõgaste

Noored ja meie pidude-kultuur

ga uus generatsioon, kasvav noorpõlv, kannab endas peale suurte lootuste ka vastutust rahva üldise kultuurilise elupildi kujunemises; seda eriti rahva juures nagu meie, kes tulles mineviku varjatud oludest peab kiirendatud tempos tegema läbi igakülgse arengu. Kui üheltpoolt iga noorpõlv peab mõistma ja suutma hinnata seda, mis on väärtuslikku loodud seniste põlvkondade poolt, et sellele põhistades edasi ehitada oma osa, aidates nii kujundada rahvuslikku kultuuritervikut, peab ta teiseks kandma endas ka kriitilist suhtumust ja uut elutunnet ning tahet uue, õigemä, täiuslikuma loomiseks.

Rahva kultuuri ja kultuurisüsteemi meie ei saa mõõta mitte ainult kultuurisaavutuste tippude järgi, vaid määrava tähtsusega on just need teed, mille kaudu kultuurivarad pääsevad rahvahulkade juurde ja kuidas nad leiavad seal vastuvõttu ja kasutamist. Oluline on ka vastavate kultuuriliste harjumuste, traditsioonide loomine.

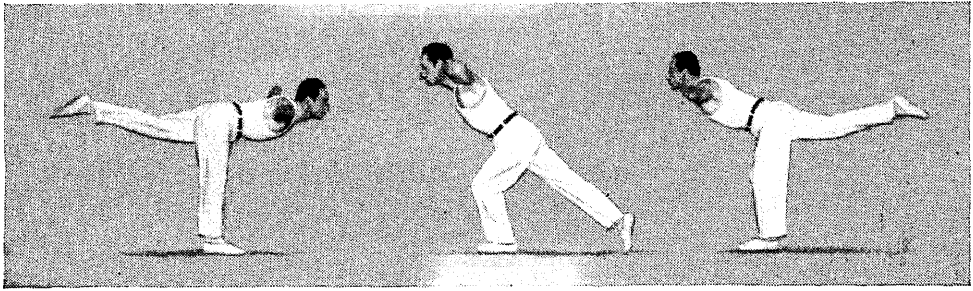
Peale paljude muude avalduste ja neis ilmnevate kultuuriharjumuste-harrastuste väärib kindlasti suuremat tähelepanu ka mitmesuguste rahvakogunemiste, pidude ja omavahe-liste koosviibimiste küsimus, kui arvestatav arendav ja rahvakasvatustlik tegur. Muidugi nende mõju ja tähtsus on niisugune, missugune on nende korraldus ja sisu. Meie ei tohiks hinnata seltside tegevust sel alal mitte ainult pidude ja koosviibimiste arvuga, vaid nende kultuurilise mõju järele.

Teatavasti on pidude korraldamine kujunenud meie seltskondlikus tegevuses tihti otseselt peamiseks avaldusvormiks, mis, võttes tes lõviosa tegelaste energiat, on vahest saanud isegi takistavaks muude seltskondlike kultuuriülesannete teostamisel juba seepärast, et muuks ei jää küllalt aega ega jõudu. Vajame kõigis, eriti noorsooseltsides kultuuritraditsioonide laiendamist ja süvendamist ka teistel arendavil aladel, nagu seda on näiteks järjekindlana õpingulise tegevuse üritamine jne. Kuid kõige selle juures, ei saa eitada, jääb mitmesuguseile pidulikumaile

koosviibimisele ja pidudele seltskondlikus tegevuses ikka alati oluline koht ja ülesanne. Esiteks juba seetõttu, et iga inimene, eriti noor, tunneb aeg-ajalt tarvet seltskonna ja pidulikumatel silmapilkudel järgi, et tõusta nagu kõrgemale igapäevasest elumurest. Samuti on pidud neiks peamiseks seltskondlikeks avaldusiks, mis puudutavad ka laiemaid hulki, kes tavaliselt võib-olla ei mõtlegi osavõtule sisukamaist kultuuriüritustest: tulles pidule, kuigi ajaviiteks, saadakse tegelikult ka kultuurilisi elamusi, uusi mõtteid... ja vajadus nende järgi võib nii kujuneda seesmiseks tarbeks ja harjumuseks.

Väljaspoolt saavad, rahva- ja noorsoohulkadele avaldavad mõjud ja muljed evivad tähelepanuvat tähtsust eriti tänapäeval, mil välismaailma osatähtsus noorsookasvatuses üldiselt on tõusnud, võrreldes minevikuga. — Kiiretempoline, ruttav elu annab vähem mahti ja viitsimist süvenemiseks endasse ja üksiküsimusisse, kuigi selleks vajadus on ehk suuremgi, sest mida kärsitum ja tujukam on ümbritsev elu, seda tugevamat isiksust ta nõuab, et õieti orienteeruda. Alateadlikult imbib inimvaimu see, mis ilmestab ümbritsevat elu ja kujundab ka kasvavas noores vastavat hoiakut ja kultuurimeelsust. Pole kahtlust, et rahvakogunemiste, pidude osa neis muljete saamises on õige silmapaistev. Kui avalikes ettevõtetes puuduksid kultuursemad ja vaimsemad avaldused ja vastavad mõjutused, või oleksid need liiaks nõrgad, soodustaks see vaid kasvavas noorsoos ja ümbruskonna üldises elupildis nn. massistumise protsessi sõna pahimas tähenduses, mille all tänapäeva rahvakultuurielu kannatabki tunduvalt ühel või teisel kujul. — Tunneme näiteks teatavat kraadestumise protsessi eriti teatavalt „linnalis“ keskumis: puhtmeeliste kalduvuste domineerimine vaimsete huvide arvel, instinktielu, ennasthävivate lõbukultuuri liialdus selle allakiskuvais avaldusis, nagu alkoholiialdus jne., mida, tõsi küll, soodustavad isegi mõningad seltskondlikud avaldused...

Selle asemel, et neid avaldusi omaltpoolt veelgi süvendada, peaks olema pidulike kokkutulekute ülesandeks (ja neis on see ka võimalik ja vajaline) — mõjuda eeskätt kultuuristavalt ja kasvatavalt. Kuid muidugi vajavad selleks pidud teadlikku organiseerimist ja vastavate traditsioonide süvendamist, mis meil veel tihti kahjuks jätab soovida.

Meie ei tohiks ega saa eitada, et mitmesuguseil rahvapidudel ja nendega seoses olevatel tegevustel on olnud silmapaiste koht meie rahva kultuuri arengus üldse. — Meenutagem kasvõi laulupidusid ja teisi suurüritusi, milles eriti noorsugu on innukalt kaasa löönud ja mis on saanud lähtekohtadeks kogu rahva kultuuriliste püüete tekkimisele ja viinud suuremale rahvusteadvuse kujunemisele; ka näidendiharrastusel ja muil sellelaadseil ettevõtetel ei puudu oma arendav ja äratav osa meie üldises arengus. Lavalise harrastuse poolest võiakse meil muide olla isegi uhke, kui võrrelda seda mõne teise maa seltskondliku tegevusega, meil kõneldakse isegi maateatrit ja mõnigi maa asjaarmastajate trupp võib mõnel määral võistelda mõnegi kutselise või poolkutselise trupiga.

Kuid vaatamata neile saavutustele ei ole õige silmi kinni pigistada ka mõningate soovijätmistest suhtes, et neid tundes võiksim teadlikult püüda nende kaotamisele.

Esitaks ei saa pidada täiesti loomulikuks juba seda, et pidude osatähtsus seltskondlikus tegevuses on kujunenud ühekülgseks tihti nii suureks, et need pidud peamise tegevusavaldusena võtavad aktiivsemalt tegelaskonnalt lõviosa energiat ja kujunevad sel teel isegi pidurdavaks muule seltside seesmisele kultuuritegevusele. (Ei peaks unustatama, et seltskondlikku vaheldustarvet saab rahuldada ka seltside seesmise tegevuse kaudu, ringide tegevuse otstarbeka korraldamise teel jne., ilma et tarvitsekski pearõhku asetada vaid suuremate avalike pidude korraldamisele.) Tõsi, pidude rohkust põhjendatakse üldiselt sissetulekute hankimise vajadusega jne; kuid pole kahtlust, et siin tihti siiski on tegemist vaid harjumusega, kuna muud ettevõtted kas ei tule meelegi või puudub nende teostamiseks vajalisi kogemusi. On tegelasi, kes seltskondliku töö all mõistavadki peamiselt vaid pidude korraldamist, küsimata sellest, et väga rohked pidud siiski ka majanduslikult end ei tasu, rääkimata vaimesest osast, mille suhtes tänapäeva publik on siiski palju nõudlikumaks muutunud. Siinkohal ei ole ruumi ega tarvet lähemalt peatuda pidude rohkuse ja muude sellega seotud ja vajalike küsimuste

juures, nagu seda on seltsidevaheline koostöö jne, mis aitaksid küsimust otstarbekohasemalt korraldada.

Vaatamata sellele, et pidudele kuulub meie seltskondliku tegevuse praktikas arviliselt domineeriv koht, ei saa meie siiski nendega alati kõigiti rahulduda nende sisu kui ka ettevalmistuse seisukohalt. Võrreldes ses avalduses isegi mõne tagasihoidlikuma maaga, kus pidudele vabaharidustöös ei anta just esmajärgulist kohta, võime vahest siiski kogeda, et meil mõnda ka ses küsimuses õppida oleks, eriti mis puutub sisulisse külge ja eeskavade mitmekesisusse. Nagu sest näha, rohkus ei põhjusta veel väärust, vaid võib olla isegi vastupidise põhjustajaks. Teiseks aga võiksim öelda, et kõrge pidude kultuur eeldab ühtlasi ka tusedat seestmist vabahariduslikku tegevust teistes avaldusvormes, mis aitaksid ettevalmistada vastavate võimetega ja kogemustega aktiivtegelasi, ja peasi — annaks ettevõttele rohkem sisulist ja elamuslikku kaalu.

Üheks silmapaistvamaks puuduseks pidudel peale kaunis sageli esineva ettevalmistuse puudulikkuse, on eeskava ühekülgisus. — Näidend ongi peamiseks, tihti vaid ainsamaks eeskava numbriks ja tuleb ette kohti, kus üks ja sama tegelaskond aastas mängib kuni paarkümmend näidendit. Arusaadav et neil juhtudel ei saa olla suurt juttu ei heast valikust ega ettevalmistusest. Tihti unustatakse, et näidend ei ole siiski mitte ainsamaks eeskava täitmise võimaluseks, vaid tihti just lähemad lisaettekanded võimaldaksid kergemagi vaevaga anda paremaid ja mitmekesisemaid elamusi pidudel. Meil on näidatud, et isegi põline lauluharrastus on viimasel ajal jäänud pidudel harvemaks. Meenub ühe lauluseltsi 50-da aastapäeva aktus, kus kõneldi küll palju ülistavat kohalikust lauluharrastusest minevikus, kuid see kõlas otsekui matusekõne sellele, kuna aktusel ei olnud tegelikult ainsatki lauluetekannet(!) Kuid peale laulu leidub palju teisigi lähemate ettekannete võimalusi: deklamatsioonid, kirjanduslikud katked, rahvatantsud, lähemad kõned (ka tavaliste pidude kavas, nagu näeme Soomes) jne. Need muidugi eeldavad seltsi seesmise tegevuse aktiviseerimist vastavais ringides, tegevusharudes, kus peale muu valmistutaks ette ka sellekohaste ettekannete esitamiskuses jne.

Pidude, aktuste, referaatõhtute ja muude kokkutulekute teostamine ja sisuline osa vajavad muidugi ka vastavat organiseerimiskust ja leidlikkust, millest näib

veel siiski üldiselt õige rohkesti puudust olevat. Ei saa alati süüdistada ainult publikut, vaid tuleb tõdeda, et rahva huvi vähesus pidude eeskavade vastu johtub tihti ka eeskavade endist, mistõttu siis tihti noored tulevadki pidule peamiselt ajaviiteks ja „tantsu pärast“. Rääkimata pidu alguse ebatäpsusest, vaheaegade pikale venimisest jne, on pidude korraldamisel terve rida pisiasju, mis vajavad küllaldest ettenägelikkust vastavalt tööjaotust tegelaste vahel ja muidugi ka iga osalise arenenud kohusetunnet, et ettevõtte võiks kõigiti õnnestuda ega kujuneks sealjuures ainult üksikute õul vee-tavaks raskeks koormaks. Pidulike kokutulekute kultuuriliseks ülesandeks on luua publikule võimalikult rohkem kultuurilisi elamusi ning siduda teda mitmekülgset nii kohalike kui üldiste kultuuriküsimustega (sealjuures muidugi eeskava pikkus ei ole veel voo-rus); ja selleks aitavad kaasa tihti just pisiasjad. Tihti unustatakse isegi kõige vajalisemad asja-olud. — Allakirjutanal on olnud näiteks peale muu juhus käia mõnel raamatu-propaganda „aktusel“, mis tegelikult koosnes vaid väliskõneleja kõnest ja sellele järgnevast hünni-laulmisest. Midagi muud pidulikumat ega mitmekesisemat?.. Tahtmatult tekkis küsimus: kuhu jäi raamat ise, millest kõneldi, miks ei olnud korraldajailt ettenähtud ainsatki katket mõnest paremast teosest, miks ei olnud üle-vaadet sellest, kuidas kohapeal tegelikult on raamat leidnud tee lugeja juurde, kuidas võik-sid ka eemalseisjad leida ühendustee raamatu juurde kohaliku raamatukogu kaudu jne? Sama ühekülgus, nagu märgitud, valitseb tihti ka tavalisil pidudel ja muil kokkutule-kuil, kuigi viimasel ajal olukord näib mõnel määral pikkamisi paranevat, milles kahtle-mata noorsooorganisatsioonel on oma osa ja teeneidki. Eeskavade mitmekesistamine ühel-poolt teeb pidude kultuuristava mõju suure-maks, võimaldades tihti saavutada eesmärki väikesema energiakuluga, kui seda ainult pik-kade näidendite õppimise puhul, mis teine-kord halvasti ettevalmistatuna võib asetada nii tegelased kui publiku piinlikkuse tun-desse, teiseks aga võimaldab see tegelaskonna suuremat aktiveerimist, mis ongi noorsoo-org-ide peamiseks ülesandeks.

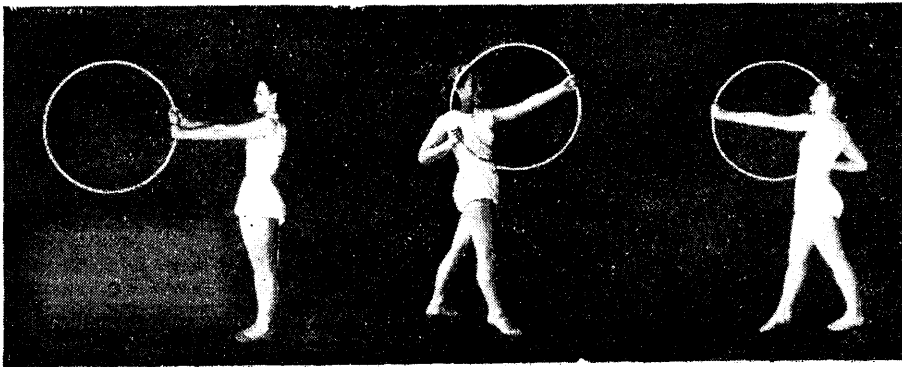
Kui kõneleme pidude-kultuurist, siis peale sisulise osa ja sellega seoses oleva etteval-mistava tegevuse on kahtlemata olulise täht-

susega ka pidudel valitsev üldine mee le o l u ja ka välisilme, kord, küsimus, kui kaua kestab tantsu-osa jne. Ja just sel alal on meil kahjuks veel rohkesti soovida-jätvat. Kurikuulus alkoholarvitamine, eriti mõnede org-ide pidudel ja avalikel esinemisil, on näiteks üks tõsisemaid asjaolusid, mis va-jab tähelepanu ja hukkamõistu, eriti siis, kui see ilmneb mõne haridusliku või noorsoo-org-i tegevuses, mida ka kahjuks vahetevahel ette tuleb. Asjata ei ole sellest asjast viimaseil ajal olnud tõsisemaid sõnavõtte ja mõtteva-hetusi. — Mitte kabareekultuurist ei peaks olema inspireeritud meie pidudekorraldus, ega peaks olema ainumääravaks ainult majandus-likud kaalutlused, vaid meie peaksime meeles pidama, et seltskondlik tegevus igal juhul peab olema ikkagi kultuuritegevus ja olema seetõttu kantud peamiselt pedagoogilisist juht-mõtetest ja püüetest!

Mis võiksid teha noored meie pi-dude-kultuuri arendamiseks? Arusaadavalt ei saa noored kõike, mis võib-olla on juba juur-dunud, korraga ümber muuta, kuid nende teha on siiski õige palju ja hinnatavat. Kõigepealt tuleks pidada kõigi noorsoo-org-ide auküsi-museks asja võtta täie teadvusega ja püüda kõigi oma võimaluste ja võimete kohaselt luua uusi, kultuursemaid harrastusi, kus need puu-duvad. Noorsoo-org-ide au kohane ei ole mitte pimesi jätkata kõiki seniseid harjumusi, kü-simata nende väärtusest, vaid nad peavad suutma valida neist seda, mis on väärt. Noorte omavahelised harrastused on hinnatavaiks võimalusiks, et hankida kogemusi mitme-suguste avalike esinemiste korraldamiseks. Ja kui noorteühingud korraldavad avalikke esinemisi või kui noored esinevad oma ette-kannetega muil pidudel, siis kandku neid alati kindel tahe — teha seda võimalikult hästi. Mitte muud kaalutlused ei peaks olema mää-ravaks, kui see, et võiksime oma ettevõtete puhul öelda, et meie oleme püüdnud teha kõik selleks, et meie korraldused vastaksid esi-joones kultuursuse nõuetele ja et meie võiksime äratada kuulajaskonnas võima-likult rohkem sellekohaseid elamusi.

Kui noorsugu oma org-es kannab tedlikult seda püüet, siis viib see kindlasti kogu meie arengu suuremale kultuursusele ja sellest ole-nevale vaimsel ja majanduslikule edule.

K. Laane

Paastuv süda

Õpetaja Jaan Maripuu seis koridoriakna all ja vaatas tihedasse videvikku, kuna ümber vana hoone mühisid tormiilis pargipuud.

— Läheb kevadele! mõtles ta ja muutus äkki miskipärast kurvaks. Ta silme ette virplesid valgele lumele videvikult heidetud sinakad varjud ja ta pidi mõtlema, et sama varjuline ning virplev oli olnud kogu ta elu... Seinakell läbi avatud klassitoa ukse tiksus oma tavalise monotoonse laiskusega. Talve läbielanud kärbes aga pirises akna vahele kootud ämblikuvõrgus.

— Nüüd siis elasid kuidagi vaevaselt, et peaksid koolma sinna võrku, ümises ta kärbesle. — Võiksin ju päästa su elu, et homme oleksid jälle kuski teises võrgus. Ole juba parem kus oled, sest pole ilmas kohta, kus oleks hirmsam, kui just olema peab! Ta tundis, kuid miski palav ja valusalt tukslev löi kurku, mida suurendas äkki esilesööstunud kindlusetuse ning kaitsetuse tunne.

Videvik aga lailas märgatavalt, süvenedes igasse nurka ja igale simsile. Vana hoone oigas, tundus otsekui vaaruvat hetketi äkilises rajupuhangus, kuna seejuures plekkkatus löi aeg-ajalt laksatavalt plärisema.

Suurest saalist kostis muusikat. Korraldas ju täna viies ning kuues klassikoplekt peo basaari ja ettekannetega noorkotkaste rühma varustuse hääks. Terve kool pidas kaasa selle harva peopäeva kärarikkalt ning elevalt kohale saabunud külaliste hulgas.

— Algab vist tants! mõtles Jaan Maripuu ja vaatas oma randmekellale. See näitas minuteid seitsmele. Igatsemaid valsihelisid eksles läbi mitme ruumi siiaigi.

Uks tõugati pärani ja paar poisijõmmi kihutas jooksta, kuid nähes õpetajat, seisatusid nagu käsu päale hetke päris üllatunult, et siis kikivarvul minema hiilida.

— No, mis te jooksete, lõõte nina vastu seinu pimedas! Minge aga peole, ega pidu iga päev ole, pöördus Jaan Maripuu poiste poole. Poisid läksid, jälle pool-kikivarvul, tagasivaatamatult, nagu soovides pääseda nende terashallide silmade eest, mis näisid läbi pimedusegi hiilgavat karmilt.

Ta pöördus tagasi akna poole, tundes ennast täna eriti üksikuna. Igas ta rakus väris nukrust. Kuid videvik aina süvenes, langes pikkamisi kui tumesinine virplev linik alla kuuskede oigavalt ladvalt. Ta tundis, et siin oli siiski parem kui saalis heleda valguse keskel.

Uks maruili akna taga löi mühama pargipuud ja sangutas vihasealt ning kaua aknaluugi kallal.

— See toob kevade! kordas ta masinlikult. — See toob tõesti kevade, õige, õige varsti juba! Tal oli valus ja kahju sellest saabuvast, sellest kevadest. Tundus kui peaks ta kaotama ühes sellega midagi ülikallist ning kaunist, mida võis nüüd veel ebamääraselt nimetada enesele kuuluvaks.

— Asta lõpetab kevadel kooli, mõtles ta jälle ja talle kuuldus tulevihinas otsegu parastavat ning kahjurõõmsat naerukihinat.

Vaadates alla saabuvasse õhtusse, näisid hiigelpuud pargis väänlevat naeru käes, nende oksad peagu puudutasid sinakalt helkivaid hangeharju. Ta nagu ei suutnud pilku kiskuda sellelt sinakalt häimalt, kuhu langes kõrvaltubade akendest kollaselt kiirgavaid valguselaike. Räästast aga langes aeg-ajalt suuri, tinaselt helkivaid, raskeid piisku. Oli alanud suur sula.

Aeg tinises ta kõrvus ja vere surisemine tuksles näpuotsades. Ta tundis nõrka lõbu sellest üksiolekust. Sellist üksiolekut oli ta ju, varasemast noorusest päale, igatsenud.

Ikka oli tal olnud redupaiku, kas tare taga kaaliaias, kirsipuude vahel kivivivrel, pimedas keldriesikus, laudalakas, kuuri juures roovikuhunniku vahel, karjamaal lepikutukas või talveti ülal rehepartel. Kõik need kohad olid mõnused ning vaiksed; nii oli säält tore vaadelda, ise üsna vaikselt omaette nokutades mõne ölekoo varjust, või piiluda varsi nurga tagant teiste kodakondsete askeldusi. Seejuures tekkis imelikke, tihti kentsakaid mõtteid; samas oli ta päälegi suur uudishimutseja. Väike, must rõskusemardikas pakkus talle samasuurt huvi kui krooksv konn sauna taga tiigis ja kirju, lustiline vasikas koplis. Terahaaval kogus sääraseid muljeid, et neid siis tervikuna hakata armastama.

Ikka oli ta armastanud salakesi vaatlemist, kaasaelamist, olgu see siis kodukuusikule, tuhnivale mutile või sündinud lapsele, suutes seda kõike tunnetada oma hingesoojuse ning tarmuga, kuna see evis ta meelest imeliku, erilisel pühaliku, ilusa saladuse — elusaladuse. Ja kui kõik see tõi esile suure terviku, tõstis ta siiski sellest välja erilisel inimese — väetist lapseaimust hõbehalli raugani. Seda armastas ta siiski erilise kiindumuse ning tunnetusega kui elu ennast, mis nii variatsioonirikalt ja eritoonides jagunes paljudesse minatunnetustesse. See oli elu, tukslev, harras ja püha... Ja et ta oli usklik mees, langetas ta oma juurdleva, mõtleva pää alandlikult selle suure imede-ime ees, kelle hulka ta kuulus isegi. Ta oli inimene, võis tunnetada, et elas, võis tunnetada elu ning iseennast.

Kuskil avanes uks ja pahalal jooksis tuuleil temani, pikkamisi auruvinena mööda tumedat õlitatud põrandat ja jalgadeni, et neid vastu murduda ning hajuda eimiskiks. Põrises kooliõpilasist koosneva orkestri trumm ja ta kuulis mingit tagasisurutud, ebamäärast kiljatust. Ainult kell tiksus ukse taga, sama laisalt minuteid korjates, kui alati. Lai valguseriba läbi uksepraio jooksis laia, reipa lindina peagu temani ja siis oli taas vaikne, ja äkki talle tundus, nagu poleks ta elu ennast veel elanudki, vaid seda paljalt vaadelnud. Elu ise vuhises sajalgeliselt temast mööda, jättes teda otsegu kõrvale oma keerisest. Vaid tema oli jäänud, selle vana hoone siin kummudes üle ta veidi vimmakistud selja ja meelekohtade helkiva hõbeda. See oli nagu varajane palk elult...

Õunapuute aeg oli ta ennast kihlanud,

veel suuril silmil elu vaatlev ning hingelt tõsine. Elli oli istunud tarude lähedal varisevate õite all, suure kevade imelik helk tuhmil näol. Ta oli kitsas ning nurgeline, veidi inetu ja harvajookseline, mis tema, Jaani, iluarmastavas hinges pani liikuma imeliku kaastunde ning häbi segu korraga: miks pidi see noor inimene olema ometi nii inetu! Ja siis oli ta kõnelenud Ellile kõigest asjust ilukõlalisel tämbriil ning lausel, otsegu tahtes lohutada teda kõige selle ebasobiva suhtes, mille pitseret kandis see kondine ning puine tüdruk. Ise oli ta sattunud vaimustusse, nagu üldse süttus kergesti oma jutust, soovides kõigest hingest panna teise süda ning hing helisema kaasa ja sulatada ühtlaseks, võimsaks tervikuks see ilutu kest ilutseva hingega. Kuid see siiski ei annud tulemusi, mis teda kuidagi väga raskesti hakkas rõhuma. Elli näis kuulavat vähe ja veel vähem kõnelevat; oli ta ju nii tardanud ning flegmaatiline. Ja siis oligi tulnud talle väike, kiuslev mõte, meelitada tüdrukult üksainus naeruhelgini. Peotäie lõhnavaid õisi surus ta siis Elli pluuksi kitsast kaelaavast sisse. Seejuures vallandusid äkki surunõõbid ja ta käsi nõksatus allapoole suurest hoost, kuni tüdruku lõtvade rindadeni. Käenahk hakkas sellest puutest otsekuu hõõguma, muutus nägugi õhetavaks kui leekiv miiliahi. Tundudes enesele mingi roimarina, hulkus ta kuni teise hommi-kuni metsas, julgemata tulla oma segaste tunnetega teiste hulka. Oli ta ju selline kord ...

Siis läks kõik ruttu. Juba enne õunte valmimist oli ta naisemees, kuigi oli seminar veel pooleli. Nii sidus ta end selle nurgelise, väheilusa tüdrukuga, kelle hõredaist juukseist hoovas alati mageda või vänget hõngu. Ainult isa oli talle õelnud, nohisedes ise seejuures habemesse:

— Sinu naisevõtt, Jaan, on sihuke imelik, nagu savisõtkumine, ikka uia-tuia, tuia-taia!

Imelik oli see küll olnud, seda tunnetas ta nüüd üpris selgesti. Kuid ta siiski poleks saanud teisiti, oli tal ju veel oma süütunde kõrval suur kaastunne ning tung lahata see kaame, tuim hing ja panna see võnkuma iluradadele. See oleks talle olnud ülisuur tasu elult selle armastuse eest. Miks pidi üks noor inimene hääbuma enese leiguse hauakünkal! Kuid üle oli ta enese hinnanud.

Tuimaks ning kaameks jäi ikkagi naise hing, nagu ta ei läinud kehaltki ilusamaks. Jäi sama nurklikuks, lahjalihaliseks ja sama pikaselgeks kui juba oli. Ainult tema, Jaan Maripuu, sai liigvarakult omale hõbedase ehte juukstesse, nagu oleks saatust teda krooninud selle ebaõnnestumise puhul.

— See on ülisuure tundelisuse vili, mõtles ta nüüd ja tundis taas sama nukrusekildu pugevat südamesse. Elu mõõdus ja ainsatki minutit ei naasnud enam iialgi...

Ta abielu oli lapsitu, sest tuimunud põue ei sagine elu. Ei saanud asja lapse ihkamisest nagu ei saanud asja nende armastusestki. Oli ainult teadmine, et on see mu naine ja samas ta ligidal selle mees. See oli leige ning nukker ühtekuuluvus, milles ei puudunud sageli surmav tülpimus ja tüdimus. Tuli tüligi, seda siiski enam abielumehe poolt, kuna naine säärasel korralgi igavusest haigutas, pane-

mata tähele mehe torisemist. Hiljem siiski armastas tuttavaile kaevata oma mehe tülihimust ja kurjusest.

Ja lebedas kõrvuti voodeis, valdas teda, Jaani, sageli värisev nukrus, kuna tundis karjuvat vajadust kõneleda naisega enesest. Säärasel korral tundis seda selgemini, et naine oleks pidanud olema hoopis teise laadiga, hing tema hingest, keha tema kehast, vaim tema vaimust. Siis võinuks saada ka aru see naine temast. Kuid see kujunes hoopis teiseks. Naine vaatles teda viivu poolpilkavalt ja siis pööras ta peagu pahaselt temale selja.

Nii kujunes elu, ta külmetas selle külma naise kõrval, nutuvõruna südame ümber teadmine, et ta oli ükski. Et mitte neid oma helli ning hapraid tundeid rüvetada, hakkas ta salatsema pisiasjuni oma naise ees. See kõik oli nüüd juba läinud nii kaugele, et see kujunes lausa naeruväärseks väikluseks. Juhtus naine ainult küsima, kas ta ei tahtvat siiski ühe paari sokkide asemel kahte paari, olla ju see vana majakorv lausa hallitusest ning niiskusest tulvil hundiredud, käskis ta naist otsida õhukesed niitsokid, tal olla nagunii palav ja jalad ei taluvat üldse villaseid. Ja siis hiljem jooksis ta õnnetuna, külmast sinisena ja lõdisevana lumes, kadestades laste pakses sukis jalgu.

Praegugi oli jahe. Toetades kõhna palge vastu aknapiita, värises ta mahajäetuse tundest. Talle tundus, nagu peaks ta suudlema seda jahedat piita, mis nii sõbralikult sallis ta pääd...

Nüüd muidugi tantsis Elli saalis, lõbutses võib-olla, tundmata kordagi tarvidust tulla vaatama, kuhu on jäänud ta mees. Oli see ju tema meelest veidrik, ilma kellela oli mõneski suhtes vabam.

Age just nüüd oleks tahtnud, et oleks tulnud naine, haaranud sooja käega ta käest, vajutanud oma põsegi vastu tema oma, ehk ainult vaadanud talle läbi virpleva hämaruse otsa õrnalt... See oluaks tore! Kuid Elli ei tulnud, nagu ei tulnud kunagi. Ainult tema, narr, oli oodanud oma südame juurde seda tulemist aastast-aastasse segase nukrusega, mis muutunud pikkamisi mässavaks kibeduseks.

Talle viirastus jälle noore tütarlapse nägu viimastest klassist. Nagu oli oodanud oma naise tulekut aastate vältel oma hinge juurde, nii oli seiranud pikki aastaid tolle tütarlapse kasvamist ning arenemist. Kui palju imet oli ta sääljuures avastanud. Ta oleks võinud nutta ja naerda, tunnetades sisemise selgusega selle noore inimesekese valmimist inimeseks. Nad mõlemad kiindusid üksteisse. Tütarlaps siira, pisut argliku tunnetepuhanguga nagu temagi, südames rõõmsa imetelu ning kogu õrnusega, mis küll väga harvadel pilkudel vilksatusid esile. Oli ta ju harjunud varjama oma tundeid. Ometi kartis ta sääljuures midagi, millele ei suutnud omistada mingit nime. Pigemini oli see mingi aime, seoses tolle tütarlapsega. Ja see aime lennutas igakord tubli annuse kibedust selle puhta rõõmu karikasse...

Mingi helin nagu läheneb, ja Jaan Maripuu pidi haarama pääst, et see helin ei kanduks

nii tugevasti ta kõrvu. Sääljuures pööritas ta pää veidi.

Tuli hubises läbi avatud ukse ja põrandale ning seinte tekkis keerlevaid, värisevaid varje, millest omakorda kujunesid kummalised spiraalid. Hallile, igavale, hallitusest seenestunud seinale andis see kollakas kuma hardalt rõmsa helgi ja Jaan Maripuu tundis, nagu oleks ta hinges süttinud üksik, hergav täht selle nukrusest nõretava, tintmusta üksindustunde taustal.

See kõik õnnestas teda, õnnestas nii et ta peagu naeratades kuulatas kella katkendilist tiksumist, mis meenutas ahastavaid ohkeid. Samal hetkel lõi kell ragiseval, rinnutal häälel kaheksa üksteise kukile tikkuvat pauku. See heli oli külm ning kiretu, vaid kärisevad, liiglistikku surutud ja õõnsalt kajavad paugud hõljusid madala lae all, ja siis kaikus seda veel tükk aega tagasi tühjelt, hallidelt seintelt, kust valguselaikude väriseval mängul võis hoomata talvist niiskuse võru, mis oli saavutanud oma kulminatsiooni.

Ta väris, teadmata, kas sellest niiskest hõngust siin, mis ripus jahedas koridoris, või millestki muust. Ja jälle meenus talle Asta, tütarlaps viimastest klassist.

Vaiksed sammud sundisid teda pöörduma ja ta ees seisiski tütarlaps, kelle siimad raskete ripsmete alt pildusid kelmikaid sädemeid. Ta oli palav ja õhetav, nagu juulipäevades puhkenud moon. Nagu esmakordselt nägi ta tema ümmarat rannet ja häbelikult kummuvat rinda, mis andis illusiooni viieteistaastasest neust; sest ta oli eelviimases klassis istunud kaks aastat.

Veidra uskumatusena vaatles Jaan Maripuu tütarlast.

— Kas tantsisid? päris ta siis, tundes, kuis kurku tõusis midagi palavat.

— Jah! vastas tütarlaps vaikselt, aga ta silmis virplesid imelikud vallatud ja ühtlasi kirglikud sädeimed. Ta ümmar palg vormus seejuures kaunikujuliseks huulte vaevumärgatava muige tõttu.

Äkki kui pigistav valusööst sööbis vana õpetaja südamesse, vaadeldes enese ees seisjat. Siis aga sirgus tütarlapse rüht, ta huuled avanesid pooleldi, kuna raskete ripsmete alt säras kõiketeadev ning taipav pilk. Seejuures läbis ta liikmeid imelik nõtkuv värin. Siis sööstus ta minema.

Jaan Maripuu taipas. See polnud enam laps, vaid valminud noor neiu, kes aimas kaudse instinktiga oma naiselikku päritolu. Jaan Maripuu langetas laud, üksik pisar vajus aegamööda palgele, jättes enese järele kibeleva vao.

Ta nuttis häbenematult, pöördes vaid näo vastu külmust hingavat aknaklaasi. Ta nuttis taga neid reipaid, süttuid lapsesilmi, seda noort, noort rinda, milles varsti elustub armastuse kakofooniline sümfoonia.

Nüüd jääb ta vepel üksikumaks, nagu see viimne üksik pisar ja palgel vajub pikkamisi üksikult allapoole üle huulenurga... Ta rüütab selle alistunult ning jõuetult.

Frieda Selg

MÄLESTUSI KOGUMAS

Rahvapärimuste ja kohamuistendite kogumine jätkub ÜENÜ osakondades endise hooga. Mitmed ÜENÜ osakonnad on asunud süstemaatilisele ümbruskonna uurimisele ning tähelepanuvääruste pildistamisele. Eriti on suvi pildistamiseks soodus ning ka vähemväärtuslike aparaatidega võib saada suures valguses korralikke pilte. Kuna kibedate tööde tõttu suvine aeg siiski kõige kohasem pole kuulud kohamuistendite ülesmärkimiseks, siis on ÜENÜ Keskjuhatus paljude osakondade ja noorsoolaste soovidega arvestades korjamistöö lõpuleviimiseks määranud sügise aja ning kestab kohamuistendite kogumine nüüd kuni 30. detsembrini 1939. Korjamine aga toimub pidevalt ning mõnes suhtes on juulikuu või heinakuu üks sobivamaid vanematelt inimestelt mälestuste väljameelitamiseks.

Seniste kogumiste osas on ÜENÜ Kõpu osakonna liige prl. Elli Lauri Hiiumaalt saatnud Keskjuhatusele mitu vilku huvitavate ja üksikasjalisi üleskirjutusi Kõpu ümbruskonna rahvariistest, nende valmistamisest, rahvatraditsioonidest, pulna- ja kosjakommetest, rahvalauludest, rahvatüüpidest jne. Andmed on saadud Ann Rõmmelilt 72 a vana, kes need peamiselt saanud oma 1895 aastal 101 aasta vanaduses surnud vanaemalt. Andmed ulatavad seega siis otsaga 18. sajandisse. Toome siinkohal katkendi Hiiumaalt Kõpu rahvariistest:

„Võöl kandsid naised rõhused¹⁾. Rõhud koosnesid nahkvööst, mis oli kaetud eest ja tagant kirjatud vaskplaadiga ja mitmest reast vaskkettidest, mis olid kinnitatud kaares langevatena vöö külgedel ja keskel olid ühendatud omavahel väikese vaskrõnga külge. Kõige alumisel ketil olid küljes lühikesed narmasketid, millel igalühel oli otsas vaskklitter. Mõnedel rõhudel olid kettide ühendamise kohal puusal ja seljal kuljused, et hästi kõriseksid. Selleks oli painutatud väike neljakandiline vaskplaat nurkadest kokku. Tekkinud õõnsuses asetseis väike tinakuul, mis liikumisel tekitas soovitud täringat.

Kõpus kanti rõhused sümmeetriliselt kesk selga langevatena, Keinas poolviltu teisel puusal.

Naisriietuse oluliseks osaks on olnud ka tinatupp ja nõelakoda, mis rippusid puusal. Tinatupes oli puss, nõelakojas õmblemistarbed: niidid, nõelad ja hädavajalikud arstimid nagu tükk tiivlit, punane rabandus, roosikivi, rebasekakk jne.

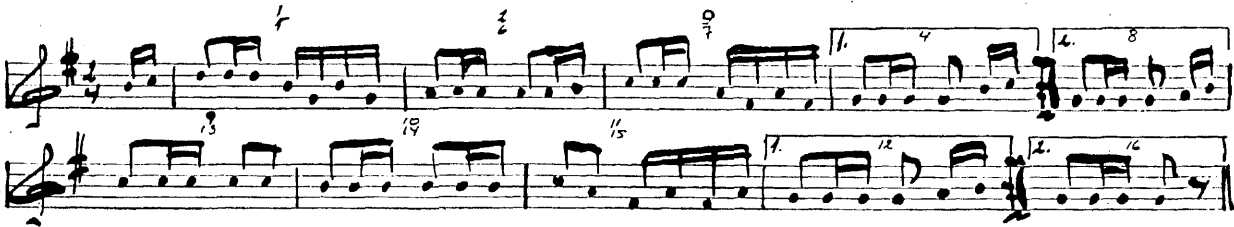
„Rabandust pruugidi, kui inimene või loom äkisti aigeks läks. Tiivelt anti aista kui südames aige oli. Tiivelt tüti ka triivistükk. Nõõlted oiti nõelakojas pisike koti või riidenartsu sees isepenes, rohud isepenes.“

Jalanõudeks on olnud nii meestel kui ka naistel madalad kingad. Pastlaid ei tuntud. Saapakandmine on olnud sakste uhkus ja eesõigus. Alles hilisemal ajal on aakanud ka talupojad kandma pikki säärsaapaid.“

¹⁾ Rõhud — Hiiumaalt rahvarõiva omapärane ehe. Kuuldavasti leidub praegu veel Kärđlas seppi, kes rõhused käsitsi valmistavad. Käsitsi valmistatud rõhud maksavad 10 krooni.

Hiiu polka

Paartants segapaaridele

Tantsu demonstreerisid ÜENÜ Kasevälja osakonna rahvatantsurühma liikmed prl. Marta Kalju juhtimisel Hiius 1938. a.

Viulil Eduard Mägi, 28 a. ÜENÜ Kasevälja os. rahvapillimees, Hiius 1938

SAMMU KIRJELDUS

Samm jagub kahele taktile

I takt:

Poiss.

Poiss algab parema jalaga, astudes takti I, II ja III osa jooksul tavalise vahetussammu ning pöördudes päripäikest pool ringi. Takti IV osal pole enam sammu — toimub vaid pöördumine. Asted sooritatakse põial seejuures põlvest kergelt alla-üles vetrudes.

Neiu.

Neiu algab vasaku jalaga, astudes takti I osal väikese sammu ning takti II ja III osal sooritab vasakul jalal kaks hüpet (takti II osal esimese ja III osal teise), lüües samaaegselt paremat jalga külje suunas kaks korda vastu vasakut. Takti IV osal pole enam hüpet ega sammu, vaid jätkub pööre tugijalal (s. o. vasakul) päripäikest.

Koos sammu ning hüpetega toimub pöördumine päripäikest pool ringi.

II takt.

Takti I osal astub poiss vasaku jalaga väikese sammu ning takti II ja III osal sooritab vasakul jalal kaks hüpet (takti II osal esimese ja III osal teise), lüües samaaegselt paremat jalga külje suunas kaks korda vastu vasakut. Takti IV osal pole enam hüpet ega sammu — jätkub vaid pööre tugijalal (s. o. vasakul) päripäikest.

Koos sammuga ning hüpetega toimub pöördumine päripäikest pool ringi.

Alates parema jalaga sooritab neiu takti I, II ja III osa jooksul tavalise vahetussammu ning pöördub päripäikest pool ringi. Takti IV osal pole enam sammu — toimub vaid pöördumine põial, seejuures põlvest kergelt alla-üles vetrudes.

Järgnevate taktide tegevus on sarnane taktidele 1—2.

Algasend: paarilised kodarjoneel kõrvuti.
Lähteasend: paarilised pöörduvad kodarjoneel näotsi ja võtavad hariliku valsi-võtte.

A osa (taktid I korda 1—16): Paarid tantsivad Hiiupolkat. Keerutades päripäikest liigutakse suures ringis vastupäikest.

B osa (taktid II korda 1—16): „Käimine“. Paarilised, ilma võtet vallandamata, pöörduvad kodarjoneel krõvuti ja harilike knõnisammudega liiguvad suures

ringis vastupäikest 16 sammu. Kõndi alustatakse sisemiste jalgadega (s. o. poiss parema, neiu vasaku jalaga), igal taktil üks samm, kusjuures iga takti III osal toimub tugijalal põlvest kerge alla-üles vetrumine.

NB! A ja B osa vahetuse polnud tantsu demonstreerimisel nii järjekindel kui käesolevas kirjelduses on see näidatud, s. t. võidakse A ja B osa tantsida kestvuselt oma soovi kohaselt.

U. Toomi

Minek

Magnus tuli aeglasel sammul siira-viiralist taliteed, läbi küla heinamaade. Kuna tuul oli küljelt, ei takistand see märgatavalt tema edasijõudmist, ehkki polnud ka kuigi mugav tunda vasemal põsel, alaliselt peente lumekühemete nõelteravat sadu. Tõstes aeglaselt lumes kord üht, siis jälle teist jalga, lähines ta pikkamisi eesmärgile, milleks oli: jõuda taas koju. Jõuda koju, kust oli lahkund vast tunni poolteise eest, et minna jaama, kus asus ühtlasi kohalik postiasutus.

Ning nüüd oli ta tagasiteel.

Oli pühapäev seetõttu puudusid taliteel selle tavalised kasutajad — puuvedajad, kellele see teerada tähendas tunduvalt kokkuvõtet kauguses ja selle ületamiseks kulutatud ajas; metsast jaama või vastupidi. Nüüd sammus sellel teel Magnus üksi.

Keskmiselt tihe heinamaa padrik, kus kasvavad segamisi lepad, pajud ja kased, ning siin-sääal mõni üksik kuusejäss, harvenes teise talu piiridesse jõudes, piirdudes lõpuks vaid üksikute puudega siin-sääal, millede najal aetas endine võsa, nüüd korralikult riita laotud haokubude näol.

Veel edasi jõudes lõppesid aga üksikud puud ning laius silme ees vaid avar valge lagendik, mida eemal silmapiiril palistas metsa mustav viirg. Osa lagedast oli veel heinamaa, ent peatselt algas põld mille teisel serval asuski Magnuse praegune lõppsiht — kodu...

Kodu! Magnus ohkas meenutades endamisi seda nime. Oli see siiski tema kodu, kuhu rühkis praegu? Kas polnud see pigem talle vaid praegune peavari ning elukoht ja ei midagi enamat. Kodu — see pidanuks Magnuse mõiste järgi olema midagi hubasemat, südamelähedasemat, kui Võhruvälja, mille poole ta praegu rühkis. Mitte mingi sisemise soojuse ja innuga, vaid pigem kohusetunde sunnil, et olla taas sääal, kui tuleb alustada õhtuste talitustega laudas.

Magnus oli aastatelt lähedal kolmekümnele, seega ammugi väljas lapseast, ning samuti jätanud seljataha „nooruse kaunimad aastad“, nagu neid tavaliselt nimetada armastatakse. Enda suhtes ei jõua Magnus küll selgusele, millal oli temal parem või halvem aeg, kui käesolev. Sest kõik see, mida omistakse ilusaina nooruspäevile on jäänd temal nägemata ja nautimata, ning küllap jääb edaspidigi, kui ei tule senisesse ellu mingit muutust.

Ent kuis võikski sinna tulla mingit muutust, kui ise seks kaasa ei äita, kui ise nagu hirmu tunnend kõige uudse ja enneolematu ees.

Eks ta tänanegi, pisut vastumeelne kõik, ölnud üks selliseid, käe selja taha peitmisi, ajal kui elu sinna tahtis pista midagi uut. Ja ega see polnud aastate kestel esimene.

Igal sügisel kui kured rändasid lõunasse, valdas Magnust ihk, lennata nendega kaasa. Minna ükskõik kuhu, ainult ära, eemale Võh-

ruväljalt. Seisatudes vaatama kurgede rongi ja kuulatama nende kaeblikku „kluu-kluu'd“, ta töötas siis enesele: „Tänavune sügis on mulle siin viimane“, või „tuleval aastal mind enam siin pole“. Ent kui saabus taas kevad, kui naasid taas kuredki, leidsid nad Magnuse endiselt Võhruväljal teotsemas, näol ja ilmel nagu temagi olnuks vahepeäl kusagil kaugel, ning saabununa nüüd surub uue innuga vaheda adratera Võhruvälja mulda, või korraldab üht-teist mis vahepeäl laokile jäänd.

Käesolevalegi talvele eelneud sügisel oli Magnust vullanud see mineku kihk, ning siis oli ta kirjutanud tädimhele, kes töötas kaugemal kodumaa nurgas, ühes suuremas saeveskis. Oli kirjutanud ja poetanud palve, katsugu tädimees tallegi vaadata mõni tööots säältpoolt nurgast, mis pidi õieti tähendama seda et pakkus end saeveskisse tööle. Oodates esimesil nädalail pikkisilmi vastust, polnud see saabund. Alles uueaasta möödudes see tuli, tuli kutsena: tulgu nüüd Magnus nende poole, sest kütünlakuu algul saabuvat neile värskeid palke, millede ümbertöötamiseks vajatavat töölist enam kui varemalt.

Terve kuu jäi Magnusel aega kaalumiseks, kas minna või mitte, kas pöörduda senisele elule selg ja üritada uut või mitte? Ning vahest see pikk kaalumisaeg mõjutaski, et Magnuse esialgne minekut pooldav otsus jälle vankuma löi, kuni lõpuks kindluse saavutas eitav seisukoht. Ning täna oligi ta viinud posti kirja, milles tädimhele tegi teatavaks selle, ning sulges taas endale Võhruväljalt lahkumise tee. Ta polnud julgenud astuda sellele.

Ent oli see siiski ainult kartus elu avaruse eest, mis sundis teda jääma siia? Kas polnud tegevad selles ka muud tegurid ja millised siis? Tundis ta neid, või asusid need ta ala-teadvuses, niivõrt sügaval, et ainult toimis nende ajal?

Armastus see ei võind olla, kuna Magnus pigem vihkas Võhruväljat kui armastas, vihkas võibolla seetõttu, et oli sinna annud endast niipalju, saades vastutasuks ei midagi, vihkas võibolla muugi pärast...

Isa oli selle talu ostonud, pääle aastate, vist koguni aasta kümnete pikkust rabelemist rendi- ja pooletera kohtadel, kus tuli järjest kokku hoida ja näpistada hädalisemategi elutarvete vajadust, selleks et täita kahte „auku“: tasuda peremeestele nende kuuluv osa ja koguda kapitali, millega korda osta „oma talu“. Ja saidki peremehed alati oma osa, ning lõpuks Magnuse isagi — oma talu. Päevil, mil ta päälagi oli paljas ja säilinud hõredad juuksekahtlud muutund halliks, võis temagi üürikeseks tunda seda rõõmu et oli — oma talus peremees! Kuigi see talu oli Võhruvälja, ümbruses kehvem ja armetum, sest parema külge ei hakanud jäks.

Isa oli sellal juba vana, ent ta kolm poega olid jõundnud just parimasse tööjõulisesse ikka, ning nende õlule jäi nüüd kohustus:

viia edasi Võhruvälja saatust ning tõsta koharäbala väärtust. See oli ju „oma talu“ ja sellele pidi seetõttu võima ohverdada kõik — ka oma nooruse ning selle rõõmud. Ja siis nad ohverdasidki.

Ühisel nõul ja jõul juuriti senine heinamaa padrik ja muudeti kultuurniiduks, kraavitati vesised põllud ja laastati karjasmaalt üleliigne võsa. Hoonetegi seisukorda püüti jõudumööda parandada, kuna siit ei nähtud otsest tulu endale ega talule, vaid ainult välimust, mis pidi võõrale esimesel pilgul näitama, et see polegi enam — armetu ja vaene Võhruvälja.

Isagi aitas poegadele esmalt jõudumööda kaasa, ent teda polnud kauaks. „Nüüd on ometigi Võhruväljal hoopis teine nägu kui varem,“ olid surivoodil ta viimsed sõnad. Neis oli tunnustus poegade tööle, ent veel enam rahulolu oma elu unistuse täitumisse.

Mitte nii polnud aga lood poegiga. Senini olid nad kõike ühiselt teinud „oma talu“ huvides, nüüd aga osutus see usk kahe noorema suhtes pettuseks, kuna talu päris vanem — Eerik, pärides seega ühtlasi ka kõik ühise töö tulemused. Noorim vendadest kes oli ühtlasi ägedam ja äkilisem kui teised, ütles jalamaid enese Võhruväljast lahti:

„Enam ainust tundi ei hakka ma sind siin orjama,“ teatas ta vennale, „maksa mu osa ja ma lähen.“

Ning saades viimase ta kaduski ega kuulnud temast enam muud kui et oli lahkunud üldse kodumaalt.

Magnus esialgu jäi Võhruväljale. Esialgu, sest ammutades tühjaks kõik rahalätted, et tasuda noorimale, ei suutnud Eerik ses suhtes enam rahuldada teda. Ja Magnus, leplik ja järelandlik, leppiski siis jääma seniks kui vennal taas avanevad võimalused tasumiseks.

Ent need andsid oodata, aastaid ja veel kord aastaid, millede kestel Magnuski loomulikult ei läind nooremaks vaid vananes. Ning aastatega üha enam süvenes temas mingi kinnisidee sellest et temata siin, Võhruväljal, üldsegi läbi ei saada. Juba isa ajal karja hooldanud, jätkas ta sama, kuna vennanaine, olles rohkelt õnnistud järeltuleva sooga, palju lauda juure ei puutunud.

Elumaja korstent oli Magnus juba eemalt näinud suitsevat, nüüd nägi — vennanaine küttis ahju. Toppides sinna haralisi hagusid, imetas ta samas ka oma viimast mudilast.

„Kus Eerik on?“ küsitles Magnus, kui oli jälle rõivastund igapäevasesse, määrdund ja lapitud tööriivasse.

„Läks taganiidult heinu tooma.“

„Üksi?“ — „Üksi neh, või keda ta abiks pidi võtmagi... Ootas sind... viimati üksi läks.“

„Häda nüüd nende heintega,“ torises Magnus, „oleksin neid homme nagu nii toonud ja tänaseks veel jätkub. Aga... ega mina tohi jalga kodust välja viia, siis kohe on häda,“ leidis ta lõpuks.

„Kellel su'st häda on olnud?“ kõrgendas vennanaine nüüd tooni „mis sa peaks piri-sea. Teine ilmast ilma rakkes, olgu see otsas või puukoormaga. Nüüd toob sulle pühapäeval heinad ka kätte ja ikka pole veel hea.“

„No kui mind siin vaja pole, ma võin ju minna,“ sattus Magnus omakord hoogu „tänapäev lähen, või ilm kitsas... Ela siin soo-soo jaa-jaa eest, ütleks mõni aitäh'gi.“ Vennanaine ei vastand sõnagi, haaras ainult magava imiku tugevamini embu ja läks seda teise tupp — hälli viima.

Magnus seisatas hetke hämaras toas, mille lubjatud seintelet heitus ahjust punaseid varje. Kas see punaste varjude mäng, või miski muu, sundis teda pomisema endamisi:

„Aga just kui põrgu — lausa põrgu“... Siis läks ta plekkpangedega kolistades lauda juure.

Eerik tuli heinakoormaga. Polnd küll kellegi koorem see, niisama kümmekond sületäit risti-rästi reele kuhjatud — ise maoli otsas. Ajas hobuse laudaga ühe katuse all olevasse küüni, kus Magnus parajasti harutas põhku-dega, kandes neid loomadele nii ette kui alla.

„Häda sul neid heinu oli tooma minna“ torises ta, kui Eerik robinall rangi rinnuse lahti tõmbas.

„Häda nüüd või,“ arutas teine ohjadega „tahtsin korraks seda heina varandust taganiidul näha.“

„Soo,“ ägestus Magnus „olen ma säält mõne koorma ära varastanud või? Vähe veel muidu närimisest nüüd hakatakse varguses ka kahtlustama, kontrolli pidama...“

Eerik seisatas suu ammuli, venna äkiline vihasööst oli talle arusaamatu, see aga jätkas endiselt:

„Tee ja hoi siin nagu oma vara, söimata ja näägutada saa päälekauba... Enam ma siia ei jää — ei enam.“

„Kuule nüüd,“ algas Eerik rahustaval toonil „keegi pole sulle ju midagi ütelnud.“

„Või pole, või pole veel, nagu ma aru ei saaks. Ennist Alma toas, nüüd sa ise. Et ma seekorg minemata jäin siis nüüd hää närida, aga ega ma jää, ärge veel lootke. Et ma metsas ei käi, see jah, seda veel peaksin tegema, teile raha teenima — ei, ära lähen. Nüüd lähen...“ Lõi paukudes lauda ukse kinni, nagu kavatsedes seda ei iial enam avada...

Kummaliselt vara tõusis teisel hommikul Võhruvälja „pererahvas“. Eerik muiates salapäraselt ängas lüpsiku ja laterna tõtates lauta, perenaine Alma asus pilbastama puuhälge ja sütitama tuld pliidi alla. Magnusel ei tehtud väljagi. Ent ta tõusis täpsena nagu alati — kell pool viis — ja suundus otsekohe lauta.

„Noh, mis häda sul täna on?“ pahandas ta Eerikuga kui see oli kükitamas lüpsikuga esimese lehma alla.

„Anna lüpsik siia, rikud veel lehma udara oma venitamisega ära.“

Eerik taandus sõnalausemata, toas aga ütles naisele:

„Ei seekordsest minekust saand Magnusel kauemaks kui üheks ööks. Täna on jälle laudas peremees et ära mine ligigi.“

„Ju tal siin midagi ikka nii väga meeldib“ arvas naine.

Ent kas meeldis?...

M. Suveste

Noorte osa toiduainete tagavarade muretsemisel

Tänapäeval püüame igas töös ja kutses ratsionaalsuse poole, et saavutada võimalikult lühikese ajaga odavalt palju ja häid tagajärgi. Oluline on töö ratsionaliseerimine koduses majapidamiseski, kus meil töötab palju naisi, kuid kus ka kõige harvem mõeldakse sellele, kuidas koduseid töid teha plaanikindlalt. Kodumajapidamistööde ratsionaliseerimine peaks jääma meie noorte tütarlaste, tulevaste perenaiste hooleks, nende hooleks, kes praegu end kodustes töödes harjutavad, sest vanemaid perenaisi, kes oma igapäevase tööga harjunud on raske lahti saada „sissejuurdunud“ töövõtetest ja -kommetest. Käesolevas kirjutises peatuksime nende asjaolude juures, mis perenaisele aitavad kergendada ja lihtsustada pere toitlustamist.

Ratsionaalsel ja läbimõeldud toitlustamise korraldamisel on vajalikud teatud toiduainete tagavarad. Need tagavarad tagavad igas olukorras teatud määral rahuliku igapäevase töö jätkamist ka muudel aladel. Tagavarad kodus annavad meile parema ülevaate toitlustamise olukorrast oma leibkonnas üldse; ei ole hää perenaine see, kes alles siis mõtleb aine muretsemisele, kui temal seda just tarvis. Kuid paraku esineb niisugust olukorda tänapäeval meie kodudes veel küllalt, — söögivalmistamine on ühtlasi ka poe ja aida vahet jooksmine.

1. Tagavarasid muretseme: mõningaid kord aastas, teisi mõne kuu kestel kord, kolmandaid paar korda nädalas, ainult üksikute toiduainete koju toomine on vajalik igapäev. Toiduainete muretsemisele ja koju toomisele kulutatava aja võime kasutada tulutoovamalt.

2. Toiduainete tagavarad võimaldavad meil toitlustamist korraldada odavamalt ja mitmekesisemalt, sest 5—10—20 kg viisi ostes on toiduained enamikus odavamad kui ostes 100 g või 1/2 kg viisi korraga, ja muretsetes toiduaineid hooaegadel on need odavamad kui teisel aastaajal, paljusid toiduaineid ei ole meie oludes kogu aasta

saada — näit. paljud aia- ja metsasaadused.

3. Peavad ettenägelikult perenaisel olema teatud toiduainete tagavarad juba seepärast, et näiteks ühel või teisel põhjusel on juurdevedu takistatud; siis areneb kodune elu harilikkudes roobastes rahulikult edasi.

Oluline on, et meil kõikides kodudes oleks meie maale imporditavate toiduainete tagavarad olemas, nendest esimesel kohal sool ja suhkur.

Varsti on käes aeg, mil suvi oma väärtuslikke toiduaineid pakub meile külluses; neid saame kodusid ümbritsevatest aedadest, kuid rikkalikult väärtuslikke toiduaineid pakuvad meie metsadki. Meie noorte suur kohustus on kaasa aidata selleks, et nendest väärtuslikest toiduainetest midagi ei läheks kaduma, vaid et neid kõiki korjataks ja tarvitataks või ümber töötataks toitlustamiseks.

Kuid aia- ja metsasaaduste alalhoiu eeltingimuseks on, et meil oleks vastavad hoiuruumid ja et need oleksid ka korras, seepärast peaksid kõik noored kodudes nüüd varasuviste ilusate ilmadega võtma oma hoolde olemasolevate hoiuruumide korraldamise ja võimalikkude panipaikade juure soetamise. Leidub siiski, eriti maakodudes, mõni koht, mida saab uksega (lattidest) eraldada ja muuta panipaigaks. Üheks aiasaaduste hoidiste säilivuse eeltingimuseks on puhtus, kuivus ja värske puhas õhk hoiuruumides, selle kõige saavutamisele on nüüd viimane aeg mõelda. Seepärast, noored, asuge hoiuruumide korraldamisele, lubjake hoiuruumide seinad, lubjake riulid ja kühirige need hiljem puhtaks, õhutage hoolega ruumi, et ajaks, mil algab tagavarade kogumine, ruumid oleksid valmis ja korras.

Kui algab aia- ja metsasaaduste tagavarade soetamine peaksid selle töö oma hoolde võtma noored, sest nendel on selleks aega ja nemad peaksid harjuma moodsama tervisliku toitlustamiskorraldusega, et kui kord nende õlgadel lasub perekonna toitlustamine, siis nad ka selleks oleksid ettevalmistatud ja

Laulupidustuste põhitähtsusest

Meil toimub igal suvel üks või kaks maakondlikku laulupidu, enamasti ka ülemaaline meeslaulupäev ja naiskooride ühisesinemine, umbes paarkümmend kohalikku laulupäeva ning iga viie aasta järele üldlaulupidu. Andmete kohaselt kokku esineb meil keskmiselt 15.000 lauljat-mängijat igal suvel.

Need arvud on küllalt suured, et lähemalt vaadelda neid põhjusi, mis nende pidustuste korraldamist tingivad. Eriti on see vajaline seetõttu, et need, kes pidustusil otseselt kaastegevad ei ole, näevad sääl vaid välist, paradiisilist külge, kuid kalduvad selle järele sageli otsustama asja üle koguulatuses.

Kõigepealt olgu märgitud, et meie laulupidustused ei toimu juhuslikult, vaid nad on viidud süsteemi. Selle raamistikuks on Lauljate Liidu organisatsioon, milline hõlmab peagu sajaprotsendiliselt meie koorid ja puhkpilliorkestrid. Liikmeks olevate kooride ja orkestrite koguarv on praegu umbes 750 ja üksiktegelaste arv umbes 25.000.

Kooride organiseerumine Lauljate Liitu on 18 aastat kestnud intensiivse töö tulemus, mille juures laulupidustustel on olnud suurim osatähtsus. Aastast aastasse on kasvanud lauljas- ja mängijaskonnas veene, et laulupidustusi ei ole võimalik korraldada juhuslikult, vaid need tulevad rajada kindla süsteemi alusele. Liikmeskond ise on loonud selle süsteemi, üksikasjus arvustava ja nõuandva tegevusega selle kujunemisele kaasa aidates. On rõõmustav märkida, et see arvukas liikmeskond ei ole tunnud end passiivselt keskkorraldusele alluva massina, vaid teadlikuna ja edasipüüdlikuna on asunud enesekorraldamise teele, mida võimaldab eestkätt Lauljate

varustatud teatud kogemustega. Noorte hooleks jääb see, et meil eeloleval suvel aedadest ja metsadest saaksid korjatud kõik küllaltki väärtuslikud toiduained — esijoones marjad ja ümbertöötatud odavateks hoidisteks, mis aitab mitmekesistada ja rikastada toitlustamist talvekuudel. Asuge kuivatama kodumaa marju, asuge valmistama nendest odavaid pudelihoidiseid, nagu seda on marjad pudelis veega või nõrga suhkruveega ülevaetatult ja kuumen-datult ning mahlad.

H. Ottenson

Liidu avaral alusel rajanev konstruktsioon oma volikoguga, nõukoguga, sektsioonidega, maakondlike osakondadega, toimkondadega, kongressidega jne.

Juba aastate eest väljakujunenud laulupidustuste süsteem näeb ette kolm pidustuste vormi: a) iga viie aasta järele Vabariigi juubeliaastail üldlaulupeod, b) Liidu volikogu poolt viieks aastaks ette määratavad maakondlikud laulupeod ning c) Liidu juhatuse poolt lubatavad ning liikmete poolt korraldatavad kohalikud (kihelkondlikud) laulupäevad.

Kõigi nende laulupidustuste suhtes on kehtima pandud kindlad nõuded ja nende täitmise üle teostatakse järelevalvet.

Mis on selle süsteemi ja temale rajatud organisatsiooni põhiliseks ülesandeks?

Põhiliseks ülesandeks ei ole mitte laulupidustuse kui niisuguse korraldamine, vaid muusikaline töö, mis nende pidustuste puhul sooritatakse laia-ades hulkades. Iga laulupidustuse eel käiv muusikaline eeltöö peab olema suunatud iga üksiklaulja ja -mängija arendamisele ning sel peab olema püsiv väärtus.

Kahjuks aga just see olulisim osa laulupidustuste puhul jääb enamusele kõrvalseisjaist nähtamatuks.

Koorilaul ja orkestrimäng on vabahariduslikud harrastused nagu seda on näitekunsti, rahvatantsu, kehakasvatuse jne. harrastused. Iga inimene vajab muusikat, — teadus kinnitab, et seda vajavad isegi kurdid! See vajadus kuulub inimese ürgse põhiloomuse juure. Ses suhtes ei ole vahet primitiivseima metallase ja kultuurseima eurooplase vahel. Vahe seisneb vaid muusikalise arengu astmes.

Muusikaline vajadus avaldub igas inimeses kaheksuguselt: passiivses kuulamises ja aktiivses isemusitseerimises. Üks ei saa teist asendada ning mõlemate külgede arendamine ja harrastamine on iga inimese juures vajaline. Vajadus muusika järele ei ole rahuldavat üksinda kuulates ega ka üksinda ise musitseerides. See on pühhooloogiline tõsiasi, millele sageli tarvilisel määral tähelepanu ei omistata.

Kuna meil passiivse muusikakuulamise eest hoolitsevad arvukad kontserdid, ooperid, kirikud, raadio, helifilm, grammofon jne., siis isemusitseerimise ala ei ole meil kõigile küllalt kättesaadav. Vanades kultuurmaades näeme, mil määral isemusitseerimine on tunginud

kodusse ja perekondadesse. Igas perekonnas leiame mõne instrumendi, millisel juba noortena lapsed asuvad õppima ja harjutama. Lapsena omandatud oskus ja tahe isemustseerimiseks jääb inimesele eluajaks.

Meie kultuuri suhtelise nooruse ja majandusliku piiratuse tõttu selline kodumuusika harrastamine ei ole kahjuks eriliselt levinud. Ning just seetõttu meil omab väga suure tähtsuse laulukooride ja orkestrite tegevus. See on loomupärane tung isemustseerimise järele, mis meil tuhandeid inimesi viib kooridesse ja orkestritesse. Siin leiab see tung rahuldust.

On endastmõistetav, et rahuldus kooris või orkestris musitseerimisest on šeda suurem, mida enam see musitseerimine kunstinõudeile vastab. Selleks on vajaline väärtuslik repertuaar ja väärtuslik ettekanne. Mõlemad küsimused vajavad eraldi vaatlemist.

Mis puutub väärtuslikku repertuaari, siis omame selle suunitlemise ja pakkumise suhtes tõhusa vahendi laulupidude näol. Iga koor ja orkester, kes tahab laulupidudest osa võtta, on kohustatud ettenähtud kava ära õppima. See kava on koostatud eeskätt koori võimeid ja muusikalist väärtust silmas pidades ning kuulub Lauljate Liidu keskorganite kontrolli alla. Nii hoitakse ära laulukooride ja orkestrite laskumise labasele ja tühisele, võõrale ja vigasele repertuaarile. Muidugi laulupidustuse kava koostamine ei ole kaugeltki kerge, — tõepoolest on see raskemaid ja vastutusrikkamaid ülesandeid isegi üldlaulupeo puhul. Kui ühest küljest tuleb silmas pidada kooride võimeid ja huvi, siis teisest küljest on olulisima tähtsusega see, et repertuaar kooride taset edasi viiks, nende muusikalist maitset ja arusaamist kasvataks ning seega iga üksiktegelase muusikalisele arengule kasuks tuleks. Seepärast ärgu ka eemalseisjad otsustagu laulupidustuse kava üle ainult ühekordse esinemise järele, vaid võtku arvesse kava märksa suuremat ja olulisemat tähtsust muusikalise kasvatajana ja arendajana.

Mis puutub kooride ja orkestrite ettekande tasemesse, siis oleneb see otseselt kooriga tehtavast tööst. Meie teame, et iga muusikiline and ja loomulik materjal on arendatav peagu piiramatul määral. Arendamistöö raskus lasub koorijuhtide õlgadel, sõltudes nende andeist, huvist, energiast, kuid eriti oluliselt nende oskustest ja teadmistest. Koorijuhatamine on edukas ainult siis, kui koorijuht omab vajalise ettevalmistuse. Meil kahjuks seni on puudunud vastav asutus, kes koorijuhate ette valmistaks (see on praegu Lauljate

Liidu juures loomisel), seetõttu meie koorijuhate üldine oskuslik tase ei ole eriti kõrge, mida ka koorijuhid ise tunnustavad. Sellest tingituna vajavad meie koorid ja orkestrid sagedamat juhtimist ja ergutamist väljaspoolt, mida võimaldab taas üldlaulupidude puhul tehtav muusikaline eeltöö.

Kursused koorijuhate, instrueerimistunnid raadios, õpperaamatud ja brošüürid helindite analüüsiga ja õpetamise juhistega, enim aga arvukad eelproovid laulupidustuste eel kahtlematult aitavad palju kaasa kooride muusikalise taseme tõusuks. See töö sooritatakse hoole ja kavakindlusega ning juhitakse meie parimate koorijuhate-muusikute poolt. Peame märkima, et tänu sellele tööle meie laulukooride ja orkestrite tase on leidnud väga kiitva arvustuse välismaal. Kuigi ju võõrsilgi korraldatakse suuri laulupidusid, siiski nende muusikaline tase ei ole enamasti nii kõrge kui meil, sest nende kavade koostatakse ühekordse esinemise sihiga ja kergemast repertuaarist. Samuti olgu märgitud, et mitmelki maalt on käidud meie juures informatsiooni ja juhiseid saamas, kuidas meil laulupidustuste muusikaline eeltöö on korraldatud. Alles hiljuti pöördus meie poole üks Ameerika tähtsamaid ülikoole, et saada lähemaid andmeid meie laulupidustuste korraldamise üle, eriti muusikalise eeltöö suhtes, kasutades neid andmeid teaduslike uurimuste tarvis.

Nii näeme, et laulupidustused omavad suure tähtsuse selles, et laiemad hulgad saaksid rahuldada isemustseerimise tunni. Ja see on nähe, mis vajab täit tunnustust. Oleks ekslik näha laulupidustustes vaid ühekordset mass-esinemist, — märksa suurema tähtsuse omab esinemiseks sooritatud muusikaline eeltöö.

Meie ei hakka siinkohal puudutama lähemalt teisi laulupidustuste ülesandeid, — rahvuluse, ühtekuuluvuse, koostöö ja muude vaimsete väärtuste kasvutamist. Need on hüved, mis antakse n. ü. „päale kauba“. Lauljatele ja nende ülemaalsele organisatsioonile on esmajärgulise tähtsusega see muusikaline arendamistöö, mis pidude puhul koorides ja orkestrites teostatakse.

Elm. Luts

A. Meikopi foto

Uuemaid taimi kodumaa taimkattes

Mieie kodumaa taimkattes leidub 120—130 taimeliiki, mis esinevad kas harva või üksikutes kasvukohtades. Neid peetakse haruldasteks taimeliikideks. Selliste taimeliikide kasvukohad on tuntud kas kauemat aega või on need avastatud alles uuemal ajal. Arvatavasti on kõik säärased taimed kasvanud juba ammust aega meie kodumaal, kuid nende lähedale ei ole sattunud asjatundlik botaaniku silm, mis neid oleks eraldanud teiste taimede keskelt.

Peatun seekord pikemalt neil taimel, mis on avastatud meie kodumaal Eesti Vabariigi kestusel, kuna varemalt ei ole andmeid nende esinemise kohta.

Väga haruldane on meil pisilina (*Radiola linoides*), mis kasvab Eestis seni teada olevatel andmetel vaid ühesainsas leiukohas — Hiiumaal Luidja küla juures tuuleveski lähedal karjamaal niisketes lohkudes liivasel pinnasel. See on õige mannetu taim, vaevalt 5 sm kõrge, veidi harkjas, ega paista kuidagi silma harilikule inimesele. Ainult kaste- ja vihmaajal kogub tema harude ja kattelehtede vahele väikene tilk, mis läigib hõbedaselt. See

asjaolu saigi tema avastamisel tähtsaks teguriks. 1930. aastal uuris allakirjutanu Hiiumaal Luidja küla ümbruse taimkatet. Minnes üle karjamaa märkas ta peenikese vihma ajal omapäraselt läikivaid veetilku ning neid lähemalt tähele pannes avastatigi uus taim Eesti taimkattes.

Kogu taim, mis on hariliku linaga ühest ja samast sugukonnast, ei ole kuidagi silmapaistev teiste taimede seas ning sellepärast on ta kaitstud oma kasvukohas täiesti. Ainult sel korral, kui maapind saaks kuidagi muudetud, näit. ümber küntud, võiks ta hävida. Kuid praegu on selle taime ainuke kasvukoht riigi kaitsemetsana kaitse all ning sellepärast ei ole karta pisilina leiukoha hävimist. Mulle näib aga, et Luidja ei ole ainuke koht Hiiumaal, kus kasvab seda taime, vaid teda peaks leiduma veel mujalgi selles ümbruses, näit. Mardihansu nõmmes liivastes niisketes lohkudes, kuid neile kasvukohtadele ei ole veel juhtunud lähedale hoolikas otsija silm.

Teine väga haruldane taim on järvikas (*Litorella uniflora*), mis alles 1931. aastal avastati esimest korda Eestis. Seniste andmete järele kasvab

ta vaid Saaremaa lääneosas Kuusnõmme mõisa lähedal merekaldal madalates, sageli kuivaks jäävates mageveekogudes — „silmaades“ lubjamudal, kus ta moodustab tihedaid polstritaolisi kogumikke üksikute laikudena. See on samuti madal, teelehtede sugukonda kuuluv taim, mis millegagi ei erine üldisest taimkattest. Ta kasvab veekogude rannal, sagedasti isegi vee all, kuid ikka tihedalt, otse kattuvalt. Selle taime esinemine oli varemalt teada meie naabermail, kuid sealgi ikka harva. Kui ma oma taimemäärajat II trükiks koostasin, mahutasin ma järvika ka oma töösse, aga küsimusmargiga, sest ma oletasin, et ta peab ka meil esinema, kui ta kasvab meie naabermaadel, sest ühtlaste kasvutingimuste pärast ei tohiks ta ka meil puududa, — ei ole ju Eesti milleski suhtes taimede levimisel omapäraseks saareks. Veel 1931. a. Soome-Balti taimogeograafide kongressil avaldasin ma parimale Balti taimestiku tundjale prof. dr. K. R. Kupffer'ile, — kui me tutvusime selle taimega Riia lähedal ühe järve kaldal Ropazi juures ja Kuramaal Usma järves, et see taim leitakse ka Eestist. Ta kahtles selles. Aga umbes kuu aja pärast leidiski selle taime ülalmainitud leiukohast zooloog A. Määr. Prof. Kupffer ja teisedki nimekad botaanikud olid töötanud agaralt Saaremaal selles ümbruses, aga nad ei olnud seda taime tähele pannud. Arvatavasti on see taim kasvanud juba ammu Kuusnõmme — Atla tee lähedastes silmaades, kuid sinna ei olnud sattunud „hea silmaga“ botaanikut ning taime avastas zooloog esimesena.

Haruldane taim on ka alpi nurmikas (*Poa alpina*), mis levib kitsaalaliselt Ida-Harjumaa loopealsetel mitmel kohal. Ka selle avastamise aeg kuulub Eesti Vabariigi kestusse, sest 1923. aastal leidsin ma selle taime esimeseks Aavakannu ja Valkla loolt Kuusalu kihelkonnast. See aasnurmika-taoline taim kasvab sagedamini peaaegu paljastel paeplaatidel ja on meie taimkattes arvatavasti jääaja relik. Kui see taim mulle esimest korda silma puutus oma magistritöö jaoks materjali kogudes Aavakannu küla koplites, seadis see mind raskustesse,

sest ma ei tunnud taime. Sama võõras taim kasvas ka Valkla küla koplites, (s. o. aladel, kus loomad ei võinud taime hävitada kuni lehtede kodarikuni), ja nüüd tuli juba leida lahendus. Mul kasutada olevate taimemäärajate abil määrasin ma ta alpi nurmikaks. Kuid seda taime ei olnud siis kogu Balti maade taimede nimestikus loeteldud ning sellepärast tuli panna selle taime kohta küsimärk, — olin ma ju sel ajal veel algaja ja taime määramisel on kerge teha viga. Saatsin taime ühele nimekale botaanikule, see määras ta ligunurmikaks (*Poa irrigata*). Minu taimetundmise-meel protestis selle määrangu vastu ja ma saatsin mõned eksemplarid sellest taimest prof. Kupfferile Riiga ning ta määras selle ka alpi nurmikaks. Uus taim oli sellega avastatud mitte üksi Eesti taimkattes, vaid kogu Balti mail. — Kindlasti on alpi nurmikas igivana taim Põhja-Eesti loopealsetel, kuid varemalt ei oldud teda tähele pandud, kuigi ta esineb võrdlemisi sagedasti, — järgmisel aastal olin ma juhiks ühele soomerootslastest koosnevale botaanika-ekskursioonile Jõelähtme ja Kostivere loodudel ning prof. W. Brenner ja E. Häyren pidasid alpi nurmika otse karaktertaimeks loopealsel, eriti Jõelähtme küla ja Kostivere urgete vahelistes koplites.

Õige värske on avastamiselt kiirjas ruse (*Bidens radiatus*), mis esmakordselt leiti ka 1931. aastal K. Eichwaldi poolt. Praegu piirdub selle liigi esinemine vaid mandri idapoolse osaga, kus teda leitud Narva jõe ja Peipsi järve kallastel. Tema läänepoolsem leiukoht on teadaolevate andmete alusel Tartu ümbruses Emajõe luhal, kuhu ta nähtavasti on talutud palkide parvetamisega. Olgu veel tähendatud, et kiirjas ruse ei ulatu kõrgemale maksimaalse veeseisu piirist ja ta arenemine võimaldub alles pärast kevadise suurvee langust. Tavaliselt esineb see taim omaette hõredate laikudena, enamasti aga avahinguis teiste kaldataimedega.

Ka villtulikas (*Ranunculus lanuginosus*) avastati esimest korda Eestis 1924. aastal Virumaal Toila lähedalt Martsa metsast ning sellele on peale selle lisaks tulnud ainult üks

leiuukoht Vaivara kihelkonnas Metsküla lähedal. Ka villtulikale satuti juhuslikult: Toilas oli sel aastal õpetajate ekskursioonijaam ning Martsa taimestikuga tutvudes leidis proua M. Kull selle taime, mille määras dr. P. Thomson. Loomulikult oli rõõm õpetajateperes üldine, sest villtulika leid tõendas, et võib avastada uusi taimi ka lihtne vaatleja, kui aga on silma taimede eraldamiseks üksteisest. — Pärast selgus küll, et selle taime olevat avastanud ainult ühe päeva varemalt metsataksaator G. Avaja.

Ainuke leiuukoht Eestis on ka põhja-käökannil (*Aconitum lycoctonum*), mille avastas õpetaja pr. M. Simm 1934. aastal Viljandi järve lähedal Sammuli ja Raudna jõe vahemikus Pikasilla töölismaja juurest tihedast lepikust. Näib, et see taim kasvab seal ammusel leiu kohal, kuid teda pole ka varemalt tähele pandud, kuigi Viljandi ümbruses on liikunud mõnigi nimekas botaanik.

Uusim taim meie taimkattes on roidputk (*Pleurosperum austriacum*), mille avastas 1935. aastal prof. T. Lippmaa Tartumaal Ahja jõe keskjooksul jõekaldal Valgemetsa ja Taevaskoja vahemikus. Roidputk kasvab seal ühel võrdlemisi järsul nõlval üksikult ja väiksemate rühmadena piiratud arvul. See taim levib peamiselt Kesk- ja Lõuna-Euroopas pideva kasvualaga, millest isoleeritult on kitsam kasvuala Lõuna-Rootsis. Samuti isoleeritud on ka nüüdne kasvuala Eestis, mis asub umbes 600 km eemal meile lähemast Rootsi leiualast Södermanlandis ja 700 km lähemast Saksa leiu kohast Danzigi piirkonnas. Eesti leiu koha vahel puuduvad siduvad lülid niihästi Rootsiga kui ka liigi peareaaliga Kesk-Euroopas. Kuid lülid on kahtlemata olnud ühes või teises suunas, nii et Eesti leiu kohta tuleb pidada kas areali eel- või järelpostiks.

Need on uued avastused taimkattes viimasel ajal nende taimede suhtes, mis on arvatavasti kasvanud juba ammust ajast meie kõdumaal, mida aga ei ole suudetud avastada varemalt. Kuid meil on ka selliseid taimi, mis on talutud mujalt kas meelega või kogemata ning on siin, leides omale küllalt vastuvõetavad kasvutingimused, levinud võrd-

lemisi kiiresti ja omavad nüüd kitsama-laiema levimisala. Sääraseid taimi nimetatakse tulnukateks ehk adventiiv-taimedeks. Tulnukate arv on praegu õige suur ning nende käsitlemine tahab omaette kirjutust. Olgu siin vaid tähendatud nii palju, et üks tulnukaid on ka tõlkjas ehk rakverraibe, mis meil on nüüd levinud nii suurel määral põldumbrohuna, et selle hävitamist nõutakse seadusandlisel teel sundkorras. Arvatavasti on tõlkjas talutud seemneviljaga juba 18. sajandi keskpaigu või lõpupoolel. Ka lõhnavekummel ehk ubinhein (*Matricaria discoidea*) on tulnukas 19. sajandi lõpupoolelt, kuid on nüüd niivõrd levinud, et ei ole kohta, kus teda mitte ei kasvaks talude ümber ja teedel. Vesikatku (*Elodea canadensis*) kohta on meil andmeid vast käesoleva sajandi algusest Tartust, kuid nüüd on ta juba kõigis veekogudes Lõuna-Eestis ja tungib suure jõuga ka Põhja-Eesti veekogudesse. Väikseõiene lemmalts (*Impatiens parviflora*) taluti arvatavasti möödunud sajandi keskpaiku Tartu ja on nüüd siit levinud õige tublisti tihedamini asustatud kohtades. Reini jumikas (*Centaurea rhenana*) taluti arvatavasti saksa okupatsiooni ajal Jõelähtme kihelkonda Ruu asunduse väljale ning on seal nüüd püsinud kindlasti ja levinud tublisti, — see on praegu veel ainuke selle tulnuka leiu koht¹⁾.

Tulnukaid, niihästi nooremaid kui ka vanemaid, on meil tublisti rohkem ning nende levimise jälgimine on omaette peatükk taimede levimise ajaloos. Kuid üht tuleb nende levikul meeles pidada: tulnukad muult mailt võivad siis areneda, kui meie kodumaa kasvutingimused on küllalt vastuvõetavad taimetele. Lähuvad aga taimetele omased kasvutingimused lahku siin valitsevatest kasvutingimustest, siis võib võõras

¹⁾ Tulnukate kohta leidub pikemalt andmeid kirjutistes: Vilberg, G., Huvitavamaid tulnukaid Eesti taimkattes. Loodusvaatleja II, lk. 1—5; Vilbaste, G., Eestis kasvavaid haruldasemaid taimi. Pharmacia, nr. 2—3, 1939. Lepik, E., *Impatiens parviflora* DC. ja *Puccinia Komarovi* Tranchel levikust Eestis. Loodusuurijate Seltsi aruanded 1936, lk. 243—296. Teiste haruldaste taimede kohta on pikem ülevaade Vilbaste, G., Looduskaitse all olevaid taimi, Tallinn 1938.

taim kasvada siin ühe aasta, vahest ka paargi, aga hääbub siis kas meie talve mõjul või ei valmi taime seemned tarviliselt, mispärast kaob taimel uuendumisvõimalus. Näitena nimetagu nokjat maavitsa (*Solanum rostratum*), mis on kord kasvanud Tallinna sadama ümbruses, kuid nüüd täiesti kadunud. Lehmaliile (*Vaccaria pyramidata*) ja suitsurohtu (*Conringia orientalis*) mainitakse küll meie taimenimestikus, kuid nende esinemine on õige juhulik või koguni kahtlane. Hõberohtu (*Weingaertneria canescens*) olen ma aastaid otsinud vastavatelt kasvukohtadelt, aga ei ole leidnud. Malkolmiat (*Malcolmia africana*) ja korispoori (*Cho-*

rispora tenella) ei maksa ka kuski otsida pidevalt, — nad võivad esineda vaid juhuslikult siin-seal aasta või paari ning kaovad siis jälle. Uusi tulumukaid on just viimasel ajal tähele pandud mõnedki, aga nende püsivuse kohta on veel vara teha kokkuvõtteid.

Kindel on, et meie kodumaa taimede loend ei ole veel täielik ja püsiv, vaid siin võib esineda veel kõikuvusi, kuigi mitte just eriti laiaulatusliku amplituudiga. Mida agaramalt vaadeldakse taimkatet ja mida hoolikamalt otsitakse võimalikke ja juhuslikke taimi, seda vähemaks muutub aga see amplituud.

G. Vilbaste

Helilooja on surnud - helilooja ei ole surnud

— Tahaksin kohata heliloojat Evald Aava. Ma pole näinud teda. Kas te ehk teate, kus ta on?

— Ta on surnud.

*

Sel hetkel tulid meele kõik need kokkupuuted, mis meil on olnud.

Ta ei tule enam vastu Tallinna tänavail.

Ta ei tule tervitama Estonia kontsertsaali kodades.

Teda pole enam kontsertidel Estonias.

Ta ei istu enam selles lauas, kus teda sageli nägin.

Ta ei ole enam sadamas vastas ega saatmas oma soome sõpru.

On imeline, et teda ei ole enam olemas.

Ja siiski elab ta edasi oma muusikas. Helilooja ei ole surnud.

Helilooja Evald Aav oli inimesena alandlik ja vähenõudlik. Tema vaim elas vilkalt kaasa kõigis pisikesiski sündmusis. Meie kohtamised juhtusid enamasti otse ühe või teise ärasõidul teisele maale. Võib olla, et just selle kaduva silmapilgu tajumine mõjustas meid, et nii avameelselt võisime asjust kõnelda.

Kuulsin tema juhata tud kontserti

Hausjärvel Soomes ja mõnd korda nägin teda juhataja kohal Tallinnas. Vaim ja elu olid ikka laulus. Juht-helilooja kallas seda lauljaisse.

Siin kaitsva mäe küljel on nüüd ta haud. Jätan siia maikellukesi isikliku tervitusena ja neilt soomlastelt, kellelt mul oli rõõm tuua terviseid heliloojale.

Helimaa

Aate Manninen

On kuski kaugel kaunis helimaa, vist teispool aja piiri raja see. Ei sinna vii meid ükski nähtav tee, vaid helisild võib sinna juhata.

See maa on unelmate kodupaik ja igatsetud igiõnne maa. Ei muud kui hinged asuda seal saa — suur rahu kõige kohal, üllas, vaik.

Sääl terveks uuesti saab iga murdund hääl, taas uued keeled katkend kandlel sääl, ei ükski heli kauni kõlata.

Kui hing on kinni maise ahelais taas elab helimaale igatsus. Maa teine nimi: taevas, rahumaa.

(Tlk. L. Laarman).

Evald Aava hing on pääsnud helide õigele kodumaale. Kui on võimalik läkitada siit tervitust sinna teisele poole piiri, olge tervitatud ja tänatud kõige oma sõbralikkuse ja selle meeletulenduse eest, mida muusika kaudu mulle ja mitmele muule soomlasele vahendasite. Soomes on palju inimesi, kellel Teist on unustamatu mälestus.

Evald Aava haul 9. 6. 1939.

Aate Manninen

Kaht päeva meenutades

Veerandsada aastat tagasi, juunikuu 28. päeval 1914 tapeti Sarajevos, Bosnia pealinnas toleaeagne Austria troonipärija Franz Ferdinand ja tema abikaasa.

Poolteistsada aastat tagasi, juulikuu 14-dal 1789 aastal ründas rahvas Bastille'd, kunagist kindlust Pariisi lähedal, riigivanglat, türannia sümbolit.

Nii esimene kui teine juhtum alustas terve rea kogu maailma haaranud, vapustanud ja inimliku ühiskonna nägu tõsiselt muutnud sündmusi. Sarajevo juhtum avas maailmasõja kõigis tema koledustes. Bastille sai esimeseks tegelikuks sammuks suures prantsuse revolutsioonis, sama verises ja kurjas, kui viis veerandsajandit hilisem sõda.

Need mõlemad uusima ajaloo suurimad sündmused pühitsevad oma „juubeleid“ kõrvuti AD 1939. Ja meil on põhjust seda juhuslikku kõrvutisatust kasutada nende võrdlemiseks teistski ühendustes.

Sarajevo attentaat või peenemini Sarajevo mõrv ei olnud muidugi mitte maailmasõja põhjuseks, vaid ainult ettekäändeks — viimaseks lüliks terves selles pikas põhjuste ahelas, mis viis vastamisi riigid riikidega, rahvad rahvastega ja mehed meestega. Sarajevo mõrv oli casus belli, oodatud juhtum ettekavatsetud tapmise alustamiseks; causa belli, sõja tõeline põhjus seisnes terves reas keerukates ja komplitseeritud imperialistlike võimuriikide huvide vastuoludes, millede vaatlemiseks siinkohal puudub ruum.

Bastille' vallutamine ei tähenda samuti kuigi palju iseseisva sündmuse. See oli enam sümboolse kui tegeliku väärtusega akt, esimene leek, mis välja lõi pikalt ja kaua ettevalmistatud, kuid hoolikalt varjatud rahulolematuse koldest. Ja sellele järgnes rida teisi väljapurskeid, esmalt Prantsusmaa vana korda hävitav ja purustav tuli, siis aga kogu maailma haarav kulu ja kõdu põlemine. See sündis neli inimpõlve tagasi, sajaviiekümne aasta eest.

Prantsuse revolutsiooni vaimsed ettevalmistajad aga ka teostajad ja ju-

hid vangutaksid päid võimaluse korral vaadata tänapäeva maailma. Ja vaevalt inimpõlv tagasi alanud maailmasõja nägijad ja kaasategijad ühineksid selle vangutusega.

Agar revolutsiooni ettevalmistajad ja teostajad tunneksid ennast vististi ka alandatud olevat nende asja võrdlemisest maailmasõja mõlluga. Sest niivõrd kui me ka katsume võrrelda neid uusima ajaloo kaht suurt naela, saame me võrdluse kaht poolt ühendada ainult agaga.

Prantsuse revolutsioon öeldakse olevat mõjutanud inimkonna ajalugu pärast seda kõigis ta avaldumisvormes. See oli kõikide uuele ajale iseloomulike ideede ja vaimsete liikumiste algatajaks või õigemini vabastajaks ja ellu viijaks. Verest, vägivallast ja terrorist hoolimata, mis revolutsiooniga kaasas käis, oli see esijoones siiski suur vaimne liikumine, ideedest kantud ja ideede kandja. Meie tunneme kolme hüüdsõnalist põhiideed: vendlus, vabadus, üheõiguslikkus. Kuigi võidakse ütelda, et meie tänapäeval mitmeti oleme üle elanud nende ideede valitsusaja nautime me tõepoolest ometi enam nende vilja, kui ükski põlvkond enne meid.

Niivõrd kui Prantsuse revolutsiooni kannab kõrgeaateline, edasipüüdlev, loov, vabadust armastav ja tõemeelne vaim, sedavõrd iseloomustab maailmasõda madal-mõttetut, tagasikiskuv, hävitav, orjastav ja valelik laad.

Marne, Yperni, Tannebergi ja tuhande teise lahingu tapetute veri kisenab teadmatuse pärast, miks ta on pidanud voolama. Meie teeme endile asja lähemaks kui küsime koos oma Masuuri soodes, Galiitsias ja Karpaatides mõrvatud vendade ja isadega, kus oli selle mõttetuse mõte, jätta oma elud võõraile maile keisri usu ja isamaa eest? Sedasama küsivad kõik teisedki rahvad. Maailmasõjas langenud on langenud mittemillegi või siis valde eest.

Sadaviiskümmend aastat on ilmsesti väga pikk aeg. Maailmasõja mõttetuses on läinud kaduma palju sellest, mis prantsuse revolutsioonist pärituna näis

moodustavat kogu aruka inimsuse mõtte. Tänapäeval eitatakse suures osas maailmast kõiki neid tõdesid, mida siis peeti ainsaks kõrgemaiks väärtusiks — eitatakse „uute tõdede“ nimel. Vabadus, olgu see siis midalaadi tahes, üteldakse aegunud valearusaamaks.

Aga ka kakskümmendviis aastat on vististi väga pikk aeg. Kõik koledused ja kahjud on meeltest minetatud, mälestusest väljatõrjutud ja tahtlikult unustatud. Valmistatakse uuele ja veel hullemale madala mõttetuse pulmale.

Ühest raskest tagasilöögist oli vähe, üritatakse teist ja raskemat.

Kus on need, kes seda keelaks ja takistaks? Kus on need, kes vanade heade ideede nimel julgeksid välja astuda totruse ja vägivalda vastu veel enne, kui see oma hävituse vallandab?

Aga näib, et meie põlve saatus on pärast endi isade mitmeid suuri tegusid vaadata, kuidas kõik hää ja kaunis edeva rumaluse ees taandub.

Ajalugu tunneme nähtavasti ainult selleks, et sealt oleviku jaoks mitte midagi õppida. Sest me oskame imehästi hoiduda kordamast kõike seda, mis minevikus on olnud head ja mõistame veel paremini ikka jälle ja uuesti teha neid vigu, mis meid kisuvad allapoole ja tagasi sellesse olukorda, millest väljapääsuks on valatud verd aastakümnete ja sajandite kaupa.

Maailmasõja lõppedes 20 aastat tagasi, näis, nagu pääseks domineerima jälle headus ja õiglus, vendlus, vabadus ja mõistlik arusaamine. Kuid see oli ainult lühikene reaktsioon pärast sügavat vapustust. Oli vaja kõigest kahtkümmend aastat, et mitte ainult unustada vaid isegi hukka mõista kõike sel ajal hinnatut ja aus olnut.

Maailmasõja väärtuslikem pärandus, väärtuslik eriti ka meie seisukohalt — rahvaste enesemääramise õigus — leiab tänapäeval hoopis teist tõlgitsust ja käsitust kui Rahvasteliidu loomise päevil. Üks ja teine näiliselt vaenulik pool jagab ja vallutab kas praktikas või teoorias rahvusriike rahvaste enesemääramise õiguse nimel!

Kui meie maailmasõjale kuidagi suudaksime leida mõtte selleski, et see aitas kiirendada meie iseseisvumist ja enesemääramise teostumist, siis praegused konfliktiahvardused ei sisalda ühtki kaudsetki mõistlikku mõtet. Meie rahus elada ja töötada tahtev rahvas ei tarvitse õnneks küll enam mitte tulle minna tsaari ja usu eest, sest kui nüüd isamaa eest minnakse, siis on sellel muidugi suur väärtus ja õigustus. Aga meie ei tahaks sugugi endale aadrit lasta teiste roimarlike sepitsuste tõttu.

Ajaloo tundjad väidavad, et kõigist tagasilöökidest hoolimata inimsuse ja aruka maailmakorralduse idee siiski areneb ja võidab. See on kauge lohus, et kannatada viletsat ja ülekohtust aega. Aga see on ometi lohus.

Meie elavat suurte sündmuste ajal. Aga need suured sündmused näivad armetud teiste, hoopis suuremate taustal, mis poolteise sajandi eest lootusrikkalt teostasid uut ja paremat aega. Kui meie omalt poolt suudaksime midagi vaekausile asetada, et seda tormakat pöörasust mõttestada mingi uue ja parema ettevalmistuseks, siis poleks me ka tänapäeval asjatult elanud ning mõelnud.

Ja me peame seda tegema, sest see on meie kohus.

Tõnis Varend.

SAUNAKULTUURIST

Meie rahvaluules leidub pikki kiidusõnu saunale ja kuigi veel inimpõlv tagasi saunal oli eesti rahva elus täita ridu ülesandeid nagu pesemine, arstimine, singisuitsetamine — näib nagu hakkaks nüüd saunakultuur samumma tagasi. Tartumaal on vanasti ehitamistel käidud põhimõtte järgi: enne saun, siis muud hooned. Nüüd aga rajatakse palju uusi hooned, kuid sauna teips viimasena ka mitte.

Kui Soomes — Euroopa suurimal saunamaal — jaanilaupäeval 250.000 saunas peagu kogu Soome rahvas otsib leilist puhtust ja tervist, siis meil näib vihakasutajate arv iga aastaga langevat. Oleks vist liigne öelda, et meie 61.050 saunas käib kolmandik eestlasi. Teised pesevad ja puhastavad end kuidagi teisiti, kuigi meilgi peaks saunade rajamiseks leiduma vett ja vihtade valmistamiseks kaseoksi ning arstide arvates on meie saunal praegugi sama tähtsus, mis tal oli meie vanemate eluajal.

Ametliku statistika järele on maal 54% talundeist saunata. Ka pole saunadevõrk sugugi üle maa ühtlane. Eriti vähe leidub saunasid Järvamaal, kus vaevalt 14% talundeist on saunadega. Ka Harjumaa, väikene rannapiirjoon maha arvatud, on peagu täiesti saunadeta (22% saunadeta) ning vist pool Harjud käib kord kuus Tallinna saunades pesemas. Võib olla mõjub selleks Järva ja Harju talude väikus, võib olla ka nende maakondade veevähesus. Endisel ajal täitis siin veel sauna aset

rehetuba, millist aegajalt saunana kasutati. Rehepeksumasinade levik on rehetoad hävitanud, kuid saunu pole siin sugugi sellevõrra asemele tekkinud. Igal juhul on Järvamaa küll rikkaim puurkaevude aga kehvim saunade poolest.

Eesti saunarikkamad maakonnad on Võrumaa (69%), Tartumaa (63%) ja Valgamaa (60%), kus peagu igal talul on oma saun. Saunade poolest on veel võrdlemisi rikkad ka Saaremaa ja Petserimaa, kuigi siin saunad sageli on veel väga algelised — isegi korstnata, eeskojata ja aknata.

Korralikus talumajapidamises on tänapäeval võimata tulla toime saunata. Esiteks on kõik muud pesemisviisid vastavate ruumide ja seadeldiste puudumisel vaid hädaabinõud. Ainult pesemiseks mõeldava sauna muretsemine ei

Rootsi maanoorte ehitatud saun Simtunas

peaks küll tänapäeval ühelegi talule käima ülejõu. Selles peaks leiduma esik vihtade ja puude panipaigana, riiehoiu ja vihtlemise ruum.

Suuremates taludes aga leitakse saunale ka muid ülesandeid. Saunas korraldatakse peale vihtlemise ka pesupesemist. Selleks tehakse pesuruum veidi suurem ning müüritakse sinna suurem veekatel. Sauna kõrvalruumesse aga asetatakse pesurull ja muud pesunõud. Mõnes moodsas saunas võib korraldada ka viljakuivatamist.

Parem on siiski sauna ehitada ainult pesemiseks. Olen näinud Soomes niisuguseid miniattürseid, kuid väga mugavaid moodsaid pisisaunu, mille raudahju kogutud kerist võib poole tunniga kuumaks kütta ja milles vesi ahjust läbikäiva toru kaudu kuumeneb ühes ahju kividega. Vee niisugusesse pisisauna pumpab Soomes tavaliselt elekter.

Tihti kuuleb kurtmisi paljudelt selle kohta, et nad ei võivat sauna leilis viibida. Enamuses on see aga liigne kartlikkus, kui mitte oskamatus või teadmatlus.

Prof. Paldrocki juhtnõõrid õigeks lavalhigistamiseks on järgmised:

Sauna astudes tuleb minna kohe lavale, ihu enne seda märjaks kastmata, s. o. kuivalt. Kaasa võetakse kapaäris külma vett ja kaks pehmeks aurutatud vihta. Laval heidetakse pikali (hõlbustab südametegevust!), kastetakse üks viht külma vette ja kaetakse sellega nägu, et sissehingatav õhk oleks jahe. Lamatakse vagaselt ja juba mõne minuti järele hakkavad üle ihu käima külmajudinad. Järgneb higi voolamine nahale, mis lühikese aja pärast lõpeb. Higistamise jätkamiseks tuleb nüüd vihelda. Selleks võetakse teine viht, kuna esimene õhu jahutuseks näole jääb ja aegajalt uuesti külma vette kastetakse.

Möödukalt kuumas leilis viheldakse nüüd kogu keha läbi, erilist tähelepanu haigetele kohtadele pöörates ja neid veidi kauem viheldes. Vihtlemise mõjul tekib uus higivoolus ja mõnus nahaärritus: leil üksi seda ei anna. Selja vihtlemisel ei tõusta istukile, vaid pööratakse lamades küljeli.

Vihtlemisega harjumatud isikud teevad hästi kui nad alguses kauem ei vihtle kui 2—3 minutit. Muidu nõuab see südametegevuse liigset pingutust. Järgmiste kordadega aega pikendades võib see kesta juba 10 minutit.

Lavalt alla tulles minnakse külma duši alla või valatakse endale külma vett üle 3—4 kapaärit. Nüüd minnakse kohe lavale tagasi ja viheldakse lamades ihu veel kord kergelt üle, kuni soojustunne tuleb tagasi.

Kuigi nüüd järgneb mõnus tunne, jäädagu siiski lavale vaid lühikest aega. Kuid alla tulles lamatagu veidi pingil viht pea all. Lamatakse seni kuni kiirendatud südametegevus rahuneb.

Alles pärast neid toiminguid alustatagu pesemisega.“

Tundub, et saunakultuurile kui ühele kodukaunistamise aktsiooni väarikale lisandusele tuleb senisest enam pühendada tähelepanu. Lootes, et „Eesti Nooruse“ lugejad mõtte levikule omalt poolt kaasa aitavad ja et küsimuse kohta „Eesti Nooruse“ veergudel ka edaspidi sõna võetakse, toome siinkohal soome kultuuriloolase Sakari Pälssi mõtteid soome saunakultuuri kohta:

„Kaseviha kasutamises on Soome üksmeelne. Sauna kaseviha lõhn on soome rahvuslikke lõhnasid. See ületab kõik maailma parfüümid, odõõrid ja odekolonnid. Võin hooplematult öelda, et soomlased on jaani- ja jõululaupäevil maailma kõige puhtam rahvas. Sajandite pärandusena hindame pääle puhtuse ka rahu ja vaikust — hindame soome saunavaimu, mis halva südametest põletab ja mitmemõttelisi lähendab. Soomlane astub sauna teatud tõsidusega, teatud traditsiooniga. Esi-

*Saunaminekul
(Saun Tormast)*

*Eelmisel lkk. vana
saun Võrumaalt*

OLEV MIKIVER

„Kaks tõhku“

mese saunarahvana maailmas nõuame saunalt leili lisaks ka hingelist vabanemist ja elumõtte kõvendamist. Kuigi meie enam ei usu, et mõned soome iseloomu põhiomadused nagu tagasihoidlikkus, kartmatus, sitkus ja vaimutugevus oleksid saunas sündinud, oleme siiski veendunud, et neid saunas on lisatud ja kõvendatud.

Paljud soome rahva endised kombad, ettevõtted, asutused ja üritused on kadunud või muuseumi matkamas. Kuid meie saun on kõik kultuurivõitlused ausalt võitnud. Teda pole võitnud meie aatelised, sotsiaalsed, poliitilised ega majanduslikud murrangud. See meie sauna sitkus ja muutmatus on tõendus ta seesmisest jõust. Sest uusaegne tehnika kesk-
kütteseadeldiste ja alati valmisolevate sooja-

veejuhtmetega oleks võinud selle vanaaegse kerisega sauna lükata teelt, kui ta oleks ainult väline pesemiskoht või puhtusasutus. Saun pole taganenud, vaid jõuliselt asunud ka meie suurlinnadesse. Teame hästi kui tihedalt saunu leidub just Helsingi uuemates linnosades ja kuidas neis vilkalt liigub rahvast, kes ei rahuldu nüüdisaja duššide ja muude mugavustega. Ja mitte ainult meie arstid, sportlased ja muud kehalise kasvatused edendajad pole üksmeelsed sauna vajaduses, vaid veel avameelsemalt leiavad talle kiidusõnu meie kunstnikud ja kirjanikud. „Saun ja hästi valmistatud ning küpsetatud rukkileib annavad Soomele ta sisu, mis kord veel maailma üllatab,“ kirjutab kunstnik-kirjanik Akseli Gallen-Gallela.“

A. Meikop.

Üritused ja peod ÜENÜ-s

Võrdlemisi suure osa liikmeskonna energiast on nõudnud aastate jooksul ÜENÜ osakondades korraldatud üritused ja peod. Nad on olnud vajalikud sisetulekute hankimiseks, oma sisetevgevuse tutvustamiseks kui ka oma omaalgatuslikule tegevusenergiele rakenduse leidmiseks. Tundub, et just viimasel ajal ÜENÜ-l on teeneid meie kultuurellu uute ürituste sisetoomise näol.

Ürituste üldarv osakondades näitab aasta-aastalt tihenemise tendentsi. Kuigi viimastel aastatel koolimajade kasutamise keelamise tõttu see arv pisut langenud, on ta siiski võrreldes 1924. aastaga tõusnud kahekordseks. Kui siis keskmiselt 3,4 üritust korraldati osakonna kohta, oli nende arv 1938. aastal keskmiselt 7,1.

Hoolimata sellest ürituste üldarvu tihenemisest on siiski tavaline segaeeskavaga (ja tantsuga!) pidu ÜENÜ-s teiste tõsisemate ürituste arvel pidevalt vähenemas ning otsimine uute ürituslaadide järele kestab.

Selgitame seda mõningate arvudega.

	Üritusi kokku	Pidusid ofo	Muid ofo	Osakonna kohta keskm.
1924. a.	143	81	19	3,4 üritust
1925. a.	215	65	35	5,0 „
1926. a.	346	53	47	5,4 „
1927. a.	450	47	53	6,0 „
1928. a.	627	38	62	6,3 „
1929. a.	662	33	67	6,4 „
1931. a.	1087	31	69	9,1 „
1932. a.	1480	30	70	9,5 „
1933. a.	1536	28	72	9,1 „
1934. a.	2046	21	79	12,0 „
1937. a.	1460	32	68	7,3 „
1938. a.	1640	28	72	7,1 „

Ka seesmiselt on ürituste repertuaar aja-vaimule kontsessioone tuues ja mõnikord ka ajavaimust etterutates, olnud mitmekesine ja laialthaarav. ÜENÜ algpäevil olid segaeeskavaga pidude kõrval võrdlemisi tähtsal kohal kirjanduse, kunsti ja muusika üritused, hariduse- ja karskuspäevad. Peale I omakultuuri pidustusi (1926. a.) korraldatakse ohtralt rahvuslikke ja eesti õhtuid ning saab alguse jüriöö aktuste traditsioon. Võrdlemisi tihti korraldatakse ka veel kihelkondlikke, valla ja küla hariduse- ja kultuuripäevi. Raadio levimisega kujuneb alates 1927. aastast võrdlemisi sagedaseks ka raadioringide loomine ning avalike raadioõhtute korraldamine. Alates 1929. aastast näitab sportlike ürituste arv pidevat tõusu ÜENÜ-s. Alates 1934. aastast hakkab uuesti loodud võidupüha pikkamööda kõrvale suruma Põhja-Eestis juba välja kujunenud jüriöö mälestamisaktuste traditsiooni. Hiljem tulevad ürituste repertuaari kodukoha uurimise päevad, omakultuuri ja raamatu-aasta aktused, rahvuspäevade, lõikuspühade, kodukaunistamise algatused. Elavalt on kaasa tulnud ka riiklikele üritustele. On korraldatud 24. veebruari ja 1. detsembri aktusi, raamatuaktusi, võidupüha ja põhiseaduse elluviimise aktusi, kuid ka väga mitmeladilisi avaliku elu üritusi nagu: valgelille, merenduse, ranna,

kodukaunistamise, nimede eestistamise, rahvapäevade jt. propagandapäevi ja koosolekuid.

ÜENÜ-le omase traditsioonina on ÜENÜ-s levinud veel aastapäevade pidustused ja lipuõnnistamise aktused.

Mõningat huvi pakub kirjanduslike ja kehakultuuriliste ürituste suhteline vahekord ÜENÜ ettevõtetes. Algul püsivad kirjanduslikud harastused ÜENÜ-s stabiilseina ja kirjanduskunstiliste ürituste arv ÜENÜ ettevõtetes kindlas tasakaalus. Hiljem tekib nagu võistlus ja võnkumised, kuid alates 1931. aastast ei jõua vaimukultuur siiski enam sammu pidada kehakultuuriga.

	Kirjanduskunstiliste ürituste ofo	Kehakultuuriliste ürituste ofo
1924. a.	4	—
1925. a.	4	—
1926. a.	4	—
1927. a.	5	1
1929. a.	4	3
1931. a.	2	5
1932. a.	3	8
1933. a.	6,7	10
1934. a.	5,8	10
1937. a.	5,7	7,3
1938. a.	3,4	7,8

Uudisladena sel aastal on ÜENÜ osakondades iseseisvalt korraldatud 43 omakultuuri aktust, neist paljud sisustatud veel omakultuuri näitustega. Seoses raamatunädalaga, mille korraldamine teostus ÜENÜ kaudu on ÜENÜ osak. korraldatud 46 iseseisvat raamatunädala aktust ja 9 raamatunäitust. Võrdlemisi palju on korraldatud praktilisema ja elulähedasema ilmega algatusi nagu kodukaunistamise-, metsa-, aiandus-, põllumajandus-, kodumajanduspäevi ja töövõistlusi. Hoolimata raamatunädala propagandast näib puht-kirjanduskunstiliste ürituste arv ÜENÜ-s siiski võrreldes eelmise aastaga tagasiminekut, sportlike ürituste arv aga tõusu. Teateid korraldatud ürituste kohta on saatnud 230 osakonda. Esmakordselt on sel aastal märgitud ka üksikutest üritustest osavõtjate arv. Lähtudes üritustest osavõtjate arvu seisukohast saame 1938. aasta kohta järgmise kokkuvõttepildi (klambrites 1937. a. ürituste arv):

	Üritused	Osavõtjaid
segaeeskavaga pidusid	456 (468)	41875
sportlikke üritusi	129 (108)	15845
tantsuõht. ja maskeraade	90 (90)	9200
ÜENÜ aastapäeva aktusi	69 (50)	5900
Jõuluõhtu koosviibimisi	68 (60)	4812
Tee- ja koogiõhtuid	44 (42)	4600
Eeskavaga perek.-õhtuid	66 (64)	4342
E. V. (24. veebr.) aktusi	42 (60)	4282
Lipuõnnistamise aktusi	16 (6)	3630
Raamatuaktusi	46 (—)	3476
Omakultuuriaktusi	43 (2)	3360
Emadepäeva aktusi	37 (37)	3315
Austuse- ja mälestusaktusi	31 (2)	3267
Kõne- ja vaidlusõhtuid	65 (?)	3011
Kirjandusõhtuid	55 (84)	3004
Huvi- ja mänguõhtuid	62 (60)	3000

PUHKUSEST

...„Noorus ei ela söömast ja magamisest, vaid noorusest enesest,“ väidab oma mälestusis „Esimesilt päevilt“ Reedik Soar. Nii olnud see minevikus, ja nii on see sageli olevikuski. Kuigi nüüd tööaeg on märksa lühem endisest, ka tänapäeva töötavil nooril ei jää sageli mahti magamiseks ega muuks puhkuseks sel määral, nagu see vajalik. Elatakse samuti „noorusest“, nagu minevikuski, kuna pulbitsev kihk veres on nagu narkoos, mille mõju all ei arvestata tõsiolusid. Kuigi noor keha peaks olema tõeliselt vähem vastupidav pingutusile kui täisküps ja ealine, näeme ometi vastupidist; nooruse ind ja tarmikus sunnib tagant ja pingutab ka siis, kui peaks puhkama. Puhkus aga on nagu lubamatu luksus, millele ei raatsita lubutada kalleid minüteid „kaunil noorusajal“.

Ent tulemused? Enneaegne vananemine, närvlikkus, rikked organismis, mis sageli lühendavad „kaunist noorusaega“ enam, kui õiglaselt kasutatud puhkeajad. Eriti tänapäeval varitseb inimorganismi oht kurnata end enam kui läinud aegadel. Töö näiline kergemus osutub vaid kehalise pingutuse vähenemiseks, kuna lihaste töö on kuhjatud ja kuhjatakse veelgi ajudele. Aga ajusidki toidab veri. Ja kui ongi tööaeg lühened 50%, siis töö nõuab ala-

Vaade rongkäigule Kunglas

A. Meikopi foto

list pingutavat tähelepanu, nii et organism selle lühema aja kestel on kurnatud enamgi kui varem, mil „parem käsi ei teadnud mis pahem teeb“. Ja kui siis järgnevat puhkeajast lõvi-osa veedetakse taas vaimse pingutusega: lugedes, õppides, kinos või teatris ettekandeid jälgides jne., siis pole ju puhkust organismil tervikuna üldse olnudki. Sest „tõeliseks puhkuseks on meile olukord, kus on lakanud töötamast isegi mõtted,“ nagu väitis ühes raadiokõnes dr. M. Kask.

Sellele tuleks mõelda ka nooril, kuna miski pole lõpmatu, ei ka nooruse tarm, mis sageli viib arvamusel, nagu ei vajakski noor organism puhkust, nagu piisaks talle vaid „alade vahetamisest“, töö — lõbutsemine, lõbutsemine — töö. Rakendades vaheldamisi lihaseid ja ajusid ning sekka mõlemaid kooski.

Maanoored on seetõttu paremas seisukorras, et neil puuduvad paljud neist „puhkeaja veetmise“ võimalustest, mis ahvatlevad linnanoori, samuti et nende tegevus toimub tervislikumais oludes, värske õhu ja päikese käes, mis pole ka mitte väikese tähtsusega. Ent siingi võiks mõnegi lõbusa tunni suhtes kaalumine tulla loobumine puhkuse kasuks. Töötaval linnanoorusel on aga puhkus märksa suurema tähtsusega ning eriti õieti veedetud puhkus. Ei tarvitseks maanoored suvitavaid linna-kaaslasti sellepärast sugugi kadestada, et need sellal päikese paistel pruunistuvad kui meie heinakaarel või rukkipõllul higistame. Selles pole tegu mitte ühe kihi eelistatuma olukorraga, vaid selle kasutamise, milleks igal ühel on õigus ja vajadus.

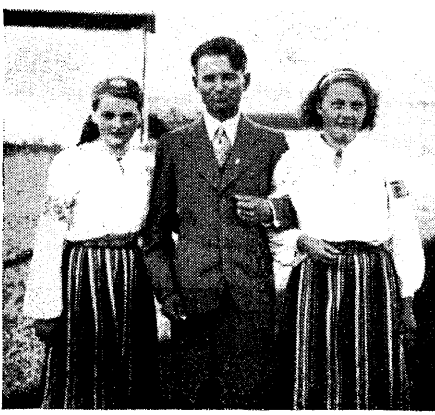
Noortepäevi	9	(16)	2500
Aastavahetuse õhtuid	28	(36)	2373
Jumalateenistusi	21	(4)	2110
Kontserte	33	(18)	1650
Kodukaunistamise päevi	42	(30)	1324
1. maiõhtuid	21	(7)	1322
Lõikuspühi	10	(6)	1322
Kadri-mardipäevi	31	(30)	1064
Raamatunäitusi	9	(—)	770
Karskuspäevi	12	(2)	738
Raadioõhtuid	12	(8)	604
Jaaniõhtuid	10	(12)	560
Kino- ja valguspildiõhtuid	10	(10)	500
Metsapäevi	13	(12)	498
Vastlapäevi	11	(2)	445
Maatulunduspäevi	10	(5)	440
Elava ajalehe õhtuid	13	(—)	390
Aianduspäevi	8	(5)	370
Laulupäevi	5	(—)	326
Kodumajanduspäevi	9	(10)	310
Seltskondlikke kohtuid	2	(—)	225
Hõimuaktusi	5	(24)	206
Rahvuspäevi	2	(2)	164
Töövõistlusi	6	(2)	65

Kokku

1651

141 415

Maks Suweste

Aiatöö ja kodukaunistamise kursus Valgjärvel

ÜENU Valgjärve osak. ja Otepää Tarvit. Ühisuse Pikajärve harukaupluse naisringi ühisel korraldusel toimus 12., 13. ja 14. mail „Järvesalus“ aiatöö- ja kodukaunistuskursus, kusjuures esimene päev kulus teoreetiliseks ja kaks viimast päeva praktiliseks tööks.

Kursuse tegelikuks juhiks oli prl. Toomingas Ühistegelikkude naisringide nõuandja Kodumajanduskojast. Loengutega esinesid Kanepi konvendi konsulent H. Polna ja kohalik Loodushoiu- ja Turismi instituudi usaldustege lane nrs. Aug. Väljan. Esimene käsitles Lõuna-Eesti maapinna iseäraldusi ja nõudeid viljapuuaiade rajamisel — teine kodukaunistust ja loodushoidu, kuna praktilises osas kaunistati osak. maja ümbrust prl. Toominga juhatusel.
Aug. Sokk.

Lipp ÜENU Kungla osakonnale

ÜENU Kungla osakonnal oli 1. nelipühäl pidulik sündmus: osakond sai endale lipu. Selpuhul oli korraldatud kaunil Vastseliina Pältrimäel vastav päeva tähistamine. Ühtlasi meenutati ka ajalooliselt tähtsat momenti: enamlaste terrori alt vabanemise 20. aasta-päeva.

ÜENU Kungla osakonna lipuõnnistamise aktus-jumalateenistus algas Vastseliina pas-

tor E. Ernitsa õnnistamisõnadega. Lipu õnnistamistseremoonia toimetasid õp. E. Ernits ja Luhamaa preester Hiiesalu. ÜENU Keskjuhatus peasekretär A. Meikop hoogsas ja sütitavas kõnes kutsus noori võitlema ÜENU lipu all isamaa kasuks ja eestlaste hüvanguks. Praegusest poliitilisest olukorrast kõneles Rahvuskogu liige A. Kendra. Tervitusi toodi ÜENU Võrumaa Keskkorralduse, ÜENU Võru osakonna j.t. organisatsioonide poolt (vt. pilt lk. 199).

Kõnnu-Nõmme osakonna

lipuõnnistamise pidustused 11. VI 1939. Torma v. Kõnnu algkooli õuel ja ruumides õnnestusid ilusa ilmaga hästi. Vaimuliku talituse pidas Tartumaa praost A. Kuusik, peakõne ÜENU Keskjuhatus peasekretär A. Meikop. Päevasest aktusest oli ilmunud osa vtõma kogu ümbruskonna rahvas, nii vanad kui noored. Aktuse lõpuosa kaunistasid rahvatantsud osakonna tantsurühmalt. Ka õhtusele peole, mille kavas oli laulumäng, oli ilmunud palju inimesi. Näitlejad said suure kiituse osaliseks.

Hiljem järgneval tantsuajal oli tähelepan-dav, et tantsiti palju rahvatantse. Kõnnus oskavad rahvatantse juba peaaegu kõik noored. Päev jättis oma rahvariietes noorte ja südamlilkult noorte tööst arusaavate vanadega sümpaatse mulje.
A.

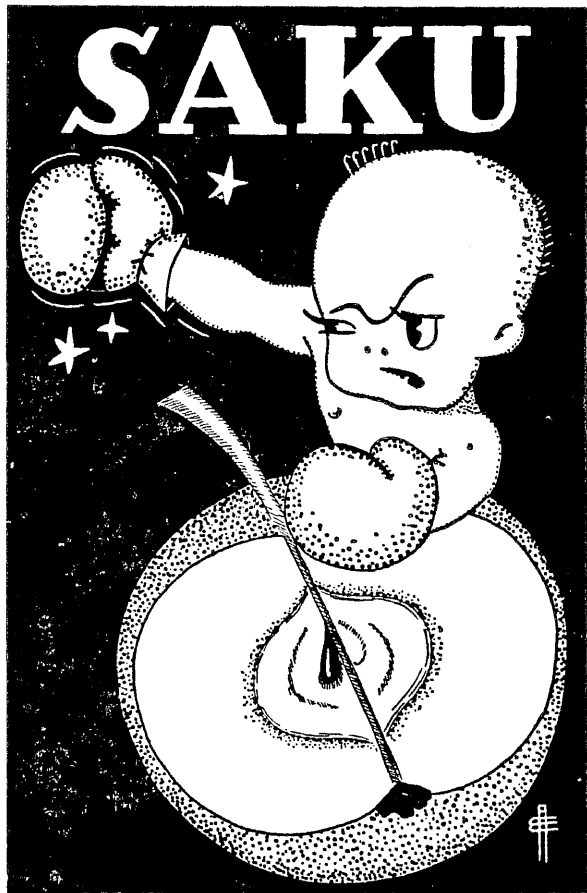
PILTIDEL:

Üla 1: ÜENU Kõnnu-Nõmme lipupäeva vanimad ja noorimad külalised; osakonna esimees A. Sakk rahvariideis neidudega.

All: ÜENU Valgjärve osakonnast: 1) õunapuu istutamine, 2) kursusest osavõtjad ja 3) kärpimine pärast istutamist.

Mahla- joogid

A/S. EESTISIID

KETRAMIS- JA KUDUMISVABRIK
SEADISTATUD 1932 AASTAL

Valmistab igasuguseid
riideid ja lõngu.

Eritellimiste vastuvõtmine. Restide müük.

VABRIKU LAOD:
Tallinn, Viru t. 5, tel. 447-87
Tallinn, Viru t. 14, tel. 443-97
Tallinn, Laadaplats 129.
Tallinn, Bekkeri as. nr. 5
Tartu, Poe tän. 2, tel. 10-17
Narva Peetri plats 1
Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30.
Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19
Tõrva, Tartu tän. 2
Rakvere, Tallinna tän. 25, tel. 4-47
Nõmme, Pärnu mnt. 94.
Kuressaare, Lossi tän. 3, tel. 1-81
Pärnu, Laidoneri tän. 12, tel. 5-26

Ajakiri EESTI NOORUS

Ilmub kord kuus

Tegevtoimetaja H. Tarand

Vastutav toimetaja August Meikop

Toimetus: E. Hõbe (sport), A. Leiumaa (male), H. Lepik, A. Moor ja U. Toomi
Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatuse

Toimetuse ja talituse aadress: Lembitu 20, Tallinn (pk. 299)
Posti jooksev arve nr. 156

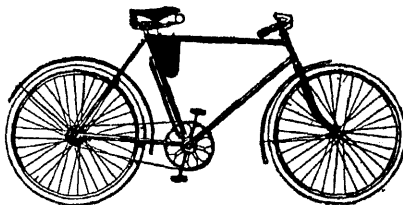
Tellimishind: Aastas kr. 2,50, poolaastas kr. 1,50, kolmeks kuuks 75 senti.
Üksiknumber 30 senti

Trükkikoda „Estotrükk“, Suur Karja 8, Tallinn. 1939. a.

Uus saadetis kohale jõudnud!

- KERGE KÄIGU
- TUGEVA EHITUSE
- SOLIIDSE VÄLIMUSE

tagavad Teile

SAKSA

WANDERER, NORIS, TWIN

INGLISE

RUDGE, TRIUMPH

JALGRATAID

Soodsad maksutingimused. Täielik vastutus, Müügil üle Eesti.

Esindus
ja ladu

K-m. Lier & Rossbaum

Tallinn,
Viru t. 7

AS TEKLA
RIIDEKAUPLUSED

TALLINN, S. KARJA 15.
PÄRNU MNT. 6. ESTONIA PST II.

HAAPSALU, KURESAARE,
MUSTVEE, NARVA, PETSERI, PÄRNU,
RAKVERE, VALGA, VILJANDI, VÖRU

ERA